

S C H E M A
REFORMATI STUDII
VINDOBONENSIS

OMNES
SACRATORIS SCHOLÆ CLASSES
CONCERNENS

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Typis THOMÆ ODENDALL
MDCCLXXVIII.

SYSTEMA THEOLOGICÆ DOGMATICÆ

PARS I. ISAGOGICA.

1. De Religione.

- a) **A**perceptis jam in *Theologia naturali* doctrinis de *Dei bonitate* in creando mundo, & ejus *providentia* in eodem gubernando &c. deducendi omnium primo ineuntes Theologi sunt ad considerandam quæ inde oritur, hominibusque incumbit, obligationem *colendi Deum*.
- b) Inde prima *Religionis* necessitas confurgit.
- c) Quam Deo perfectam debemus, consentaneam nempe & divinæ & humanæ naturæ.
- d) Quæ proin tam internum, quam externum cultum contineat.
- e) Estque vera Religio homini non necessaria modo, sed & utilis.
- f) Ea *Religionis* pars, quæ vulgo *Religio naturalis* audit, etsi vera & sancta est, præsentī tamen hominum naturæ curandæ & ad felicitatem suam perducendæ haud sufficit. Inde.

II. Revelationis necessitas in Religionis negotio.

- a) Qualis hæc sit necessitas?
- b) Cujusmodi esse debeat hæc revelatio?
- c) An continere mysteria? an alias præterea veritates? & quas præcipue?
- d) an vaticinia?

- e) an miraculis confirmari debeat?
- f) Inde notæ confurgunt & characteres ad revelationes veras a spuriis fecernendas.

III. *Existentia Revelationis.*

Hæc ceu *factum* demonstranda a posteriori ex notis veræ Revelationis.

- a) Notis his minime præditæ sunt revelationes, quas *Paganorum & Mahumedana* Religio jactat.
- b) Præditæ autem iis sunt *Revelationes Religionis Hebrææ*, quæ in libris *Veteris fæderis*, cum primis in Pentateucho, qui auctorem Moysen habet ac ad nos usque incorruptus pervenit, continentur.
- c) *Revelationes Religionis Hebræorum* uberiolem, pleniolemque spondent divinam revelationem.
- d) Quæ facta reipsa fuit per JESUM CHRISTUM, Imperante Augusto in *Judæa* natum.
- e) Origo & fata præcipua hujus Revelationis.
 - * Nimirum adducenda Jesu Christi *miracula*, ejus *vaticinia*, Sanctissimæ doctrinæ, mirifica ipsius Religionis per homines illitteratos sine vi, sine armis propagatio, admirabilis tot Martyrum pro veritate Religionis Christianæ morientium constantia. &c. &c.
- f) Ei omnes characteres veræ divinæ Revelationis conveniunt, inter quos præcipui sunt:
 - 1) Vaticiniorum secuta adimpletio,
 - &
 - 2) Miraculorum veritas.
- g) Revelationes hæ libris *novi testamenti* continentur.
- h) Quorum librorum contenta ad nos incorrupta pervenere. Igitur.

IV. Revelationis Fontes

sunt:

- a) Scriptura Veteris
- b) Scriptura Novi testamenti,
- c) Traditio.

*) Omittenda hic, quæ de Scriptura Sacra, & Patribus jam pertractavere *Hermeneutices* & *Patrologiæ* Professores.

V. Ad dirimendas, quæ subin orientur de fidei, morumque rebus, controversias, Christus dedit verbi Dei tum scripti, tum traditi non modo

- 1) custodem; sed &
- 2) interpretem, ac
- 3) emergentium desuper controversiarum judicem

Ecclesiam,

- a) Notio Ecclesiæ
- b) divisio ejus in
 - 1) *discentem* ac
 - 2) *docentem*.
- c) Dirimit *Ecclesia docens* fidei, morumque controversias per
 - 1) Concilia œcumenica, vel extra hæc concilia.
 - 2) Per communem omnium Ecclesiarum dispersarum consensum.
 - 3) Per synodos, Nationales, Provinciales &c.
 - 4) Per Romanos Pontifices.
- d) Quum primo, aut secundo modo de fidei, morumque rebus pronuntiat Ecclesia, dono inerrantiæ divinitus prædita est.
- e) Qua inerrantia haud gaudent synodi Nationales, Provinciales &c.
- f) An ea gaudeant Romani Pontifices?

- g) An Ecclesiæ infallibilitas etiam ad res *disciplinae ecclesiasticæ* se se exporrigat?
- b) An ad quæstiones *facti dogmatici*? an ad causas *beatificationum & canonizationum*? &c.
- i) De præcipuis *Fidei tesseris*, & *symbolis*.
- k) De *œconomia*, & *analyfi Fidei*.

VI De Theologia.

- a) Ut veritates Religionis, a Deo generi humano ad salutem consequendam revelatæ, non exponi nitide solum, sed defendi etiam invictè possint adversum impugnatores earum nec paucos, nec indoctos, oportet, ut veritates hæ per universos scripturæ Sacræ novi, & veteris testamenti libros, nec non per SS. Patrum opera, quantum ad *Traditiones orales*, sparsæ, in unum colligantur, inter se connectantur, rediganturque in justum *systema*.
 - b) Systema istud *Theologiam*, quæ *scientia veritatum revelatarum* est, constituit.
 - c) *Theologia* igitur, quam necessaria sit, facile liquet.
 - d) Veritates revelatæ, quas *Theologia* exhibet, quoniam sunt vel
 - 1) *Dogmata fidei*, seu credenda,
vel
 - 2) *præcepta morum*, seu agenda;
- Et quoniam rursus *Theologia* comparata esse debet tum ad
- 1) Religionem defendendam,
tum
 - 2) ad bonos animarum pastores efformandos;
- hinc dispescitur *Theologia* primum in
- 1) *Dogmaticam*, quæ credenda;
& in
 - 2) *Moralem*, quæ agenda persequitur.

De-

Deinde in

1) *Pastoralem*, quæ Pastores animarum,
& in

2) *Polemicam*, quæ Fidei defensores instituit & efformat.

e) Ex notione *Systematis Theologici* liquet, propositiones in eo occurrere, quæ non sint omnes uniusmodi. Hinc exponendum

f) Quid sit *articulus fidei*? quid *dogma*, seu *propositio de fide*? quid *articulus fidei purus*, & *mixtus*?

g) Quid *conclusio theologica*?

h) Quid *propositio hæretica* &c. &c., Et quæ sunt reliquæ de *cenfuris propositionum theologicis doctrinæ*.

i) Quæ auctoritas *Theologorum Scholasticorum*?

k) Quæ auctoritas *axiomatum mere Scholasticorum*?

l) *Historiam litterariam Theologiæ* exponit *Professor Patrologiæ*.

m) *Methodus Theologiæ* variis temporibus varia fuit, de quo uberius dictum in *hist. litt. Theol.*

n) *Theologiæ Dogmaticæ* methodum oportet in Scholis esse *systematicam*.

o) Cujus vis, & natura in eo potissimum sita est, ut semper ex primis media & ex his rursus postrema ita nexu continuo deducantur, quo quæque ex iis, quæ antecedunt, lucem, viresque accipiant.

p) Quoniam revelationes illæ divinæ, quarum *systema* & *scientia Theologiam dogmaticam* constituit, gradus suos, ordinem, certamque progressionem habuere, ac veluti epochas: relinquitur, ut *Theologiam Dogmaticam* apto rectoque *systemate* tradituri, hunc ipsum *Revelationum pedetentim factarum ordinem*, qui a scopo suo *ordo Salutis* recte dicitur, consecutemur;

q) Huic porro si doctrinam de Dei, ceu *ordinis hujus auctoris* existentia & natura, nec non *notiones Theologiæ prævias*, & *isagogicas* adjicias, sequens nascetur *Theologiæ Dogmaticæ* universæ ordo:

Pars I. *Isagogica*

II. De Deo prout est unus in natura.

III. De Deo prout est trinus in personis.

IV. De Creatione universi, conservatione ejus, & gubernatione.

V. De lapsu primorum hominum, generisque humani redemptione.

VI. De justificatione hominis seu applicatione salutis a Christo partæ.

VII. De fruitione Salutis per Christum partæ post vitæ humanæ exitum.

SYSTEMATIS THEOLOGICÆ DOGMATICÆ

P A R S II.

De DEO Uno.

Hac *systematis* parte præcipiendum:

- a) De existentia DEI.
- b) Ejus essentia; &
- c) Attributis divinis, quæ *absoluta* vocantur.

I. Existentia DEI.

- a) In hac demonstranda licebit esse brevioribus, quum de ea in *Philosophiæ institutionibus* actum jam fuerit copiosius.
- b) Num possit a quoquam hominum inculpate ignorari?

II.

II. *Essentia DEI.*

- a) Quæ Dei apud Hebræos, Græcos, & Latinos nomina?
- b) Essentia divina ab adspectabili rerum mundanarum universitate distincta est (contra *Pantheismum* & *Spinozismum*.)
- c) Sita est in complexu omnium attributorum divinorum.
- d) Quam sic acceptam essentiam Scholastici essentiam Dei *physicam* appellant.
- e) A qua fecernunt essentiam Dei *metaphysicam*; eamque
- f) in *assessitate*, quod ceterorum attributorum divinorum velut fons, & origo sit, plerique eorum constituunt.
- *) Quæ hoc loco institui solebat peculiaris de essentia DEI metaphysica *questio Scholastica*, omittenda omnino, quod nulla se utilitate commendet.

III. *Attributa DEI.*

- a) dividi solent in
 - 1) absoluta,
 - 2) relativa ad creaturas,
 - 3) relativa ad divinas personas.
- b) Attributa *absoluta*, quæ sola hujus sunt loci, potissima sunt:

Unitas.

demonstranda contra

- a) Gentiles,
- b) Manichæos, duplex statuentes principium.
- c) Agendum de superstitioso plurium Deorum cultu, & de origine idololatriæ.

Immutabilitas.

Æternitas.

Simplicitas;

- a) Revincendi Antropomorphitæ,
- b) & Socinianorum nonnulli, nec non
- c) Beaufobrius, qui quæstionem de DEI spiritualitate ἀδιαφορον esse, nihilque ad fidem attingere existimabat.
- d) Igitur neque oculis corporis percipi Deus potest.
- *) De DEI visione intuitiva, & lumine gloriæ ageretur alibi, loco nempe aptiore.

Incorruptibilitas.

Intellectus divinus.

Scientia;

- a) Dei scientia etiam futura contingentia & libera certo præno scit.
 - b) Neque tamen hæc præscientia rerum contingentiam tollit, aut humanam lædit libertatem.
 - c) Partitiones scientiæ DEI utiliores.
 - *) Spinosæ illæ Scholasticorum quæstiones, quomodo futura præsentia sint in æternitate, & an aliqua futura conditionata admittenda, quorum Conditio nunquam ponenda sit, & an Deus hæc certo præcognoscat? prorsus omittendæ, earumque loco dicendum potius Auditoribus, quod Doctissimus Duguetius scribit (*Explicat. de Gen. T. I. cap. 3. v. 6.*) qui postquam varias movisset quæstiones de iis, quæ futura fuissent, si Adam in iustitia perseverasset, ita demum concludit: „unica responsio sufficit, nihil eorum nobis revelatum est, nihil decretum est. Omnia mere possibilia sunt. Deus non alios Adami & Evæ posteros vidit, quam reos, vidit eorum culpam non perseverantiam. Nihil decrevit aut per-
- „misit

„ misit pro eo statu, qui futurus non erat, &
 „ si nihil decrevit aut permisit, hæc omnia
 „ sunt figmenta nostræ phantasiæ, cui quan-
 „ to minus fræna laxantur, tanto minus sa-
 „ pientiusque est,,:

Veritas.

Sapientia.

Voluntas DEI.

- a) Liberrima est Dei voluntas.
- b) Est omnipotens, & efficacissima.
- c) Efficacia divinæ voluntatis non tollit libertatem hominum.
- d) Præcipua Theologorum systemata de modo conciliandi efficaciam divinæ voluntatis cum libertate humana.

(*) Systemata hæc *historice* magis, quam Scho-
 lasticas pro more excitando quæstiones ex-
 ponenda sunt; qua de re in *Institutione Theo-
 logi Dogmatici* uberius præcepimus.

(**) *De prædestinatione* agetur alibi.

Iustitia.

Bonitas.

Veracitas.

Omnipræsentia.

Sanctitas.

- a) Trisagia ad eam laudandam ab ecclesia instituta.
Beatitas, Gloria & Majestas Dei.

(*) De singulis his Attributis agendum *dogma-
 tice*, omissis spinosis ac inutilibus Scholasti-
 corum quæstiunculis.

IV. De Attributorum Distinctione.

- a) Attributa DEI ab ejus essentia, aut inter se,
 realiter non distinguuntur; contra *Eunomium.*
- b) Dis-

b) Distinguuntur tamen nostro cogitandi modo, quam distinctionem negatam fuisse a Gilberto Pontano ajunt Theologi

(*) *Distinctio formalis Scotistarum ex natura rei, aut illa rationis ratiocinantis aut ratiocinatae, ne nominanda quidem.*

P A R S III.

De Deo ut est trinus in personis.

I. Scriptura S. quæ tot locis, & tam luculenter Deum unum esse significat, ea ipsa non minus perspicue, testatur, tres esse, quibus divina illa natura competat, & communis sit.

II. Hinc ostendenda trium harum divinarum personarum distinctio (contra *hæresim Sabellianam.*)

a) Ex veteri Testamento, ac magis

b) Ex novo Testamento.

(*) De Authentia v. 7. cap. V. Epist. I. S. JOANNIS.

c) Ex Traditione.

III. Ostendenda Filii, seu secundæ SS. Trinitatis personæ divinitas, & consubstantialitas cum Patre. (contra *hæresim Arianam.*)

a) Ex Scriptura Sacra N. T.

b) Ex Traditione.

(*) Vindicandi hic 1) simul Patres ante-Nicæni.

Agendum 2) de voce *ὁμοῦσιον*. 3) de definitione Synodi Nicænæ, Sardicensis, & Ariminensis. 4) de lapsu Liberii Rom. Pontificis.

IV. Ostendendum Spiritum S. esse veri nominis personam, eamque Patri & Filio consubstantialem. (contra *hæresim Macedonianam.*)

V. De Processionibus divinarum personarum.

a) Filius a Patre duntaxat procedit.

b) Spiritus S. a Patre & Filio.

(*) De particula *Filioque* symbolo Constanti-
nopolitano addita.

(**) Patrum prudentia in perdifficili quæstione,
cur una processio sit generatio, non item altera.

c) De oriundis inde *relationibus divinis*.

VI. Mysterii Augustissimæ Trinitatis summa,
ac tanquam Spiritus ex

a) præmissis doctrinis. Et

b) ex Symbolo, quod vulgo *S. Athanasii* dicitur.

VII. De cautelis fervandis, dum de hoc mys-
terio loquimur.

VIII. Dogma SS. Trinitatis etsi caprum intel-
lectus humani excedat; nihil tamen rationi con-
trarium continet.

P A R S IV.

*De creatione mundi, ejus conservatione
& gubernatione.*

I. Deus mundum *universum* produxit:

a) Ex nihilo,

b) in tempore,

c) hujus Creationis Scopus;

d) ---- ---- ---- Ordo.

e) Opera VI. dierum.

f) Mundus hic valde bonus est & perfectus.

II. Deus creavit *Angelos*.

a) Existentia

b) Spiritualitas

c) Peccatum

} Angelorum.

Inde Angeli

Boni

&

Mali

a) Novem Chori.

b) Ministri DEI.

c) Custodes hominum.

a) Pœna eorum.

b) Infidiantur hominibus.

c) Obsident corpora.

d) An ope eorum magiæ
exerceantur?

III. Deus creavit *hominem*;

- a) Ad imaginem suam.
- b) Prima hominum integritas,
- c) Dotes & felicitas.
- d) Adam fuit primus homo, (contra *Præadamitas*.)

IV. Deus rebus a se creatis etiam *providet*.

- a) Ostendenda divina providentia contra veteres recentioresque Epicuræos.
 - b) Exerit se divina providentia.
 - 1) *Conservatione* rerum creatarum.
 - 2) *Concursu*, quo creaturas in agendo adjuvat.
 - 3) *Gubernatione*.
 - (*) Singula exponenda omissis inutilibus Scholæ doctrinis, & cum primis præmotione, & prædeterminatione *phsyica* Thomistarum, cui sicut nullus jam in Philosophia meliore locus est, ita nec in Theologia jus civitatis eidem porro concedendum.
-

P A R S V.

De lapsu primorum hominum, generisque humani redemptione.

I. De misero statu hominum.

- a) Lapsus primorum hominum.
- b) Lapsus causæ.
- c) Confectaria lapsus
 - in
 - 1) Protoplastis
 - &
 - 2) eorum posteris.
- d) Lapsus imputatur omnibus Protoplastarum posteris (peccatum *originis*.)
- e) Ad quos & reliqua Protoplastarum corruptio est propagata,
- f) Cor-

f) Corruptionis hujus affectionibus etsi attenuatum quidem liberum hominum arbitrium, haud tamen fuit extinctum.

(*) Adjungi hic poterit

1) Notio status *naturæ puræ*.

2) Quinam Theologorum ejus possibilitatem negent, quinam propugnent?

3) Quomodo doctrina de possibilitate hujus status abusi sint *Molinistæ* ad alia Scholæ suæ capita stabilienda?

II. Liberatio ab hac miseria.

a) Necessitas divini Liberatoris.

b) Quid ab illo præstandum?

c) Qualis esse oporteat?

d) Promittitur Protoplastis *Gen. III. 15*.

e) Hinc fides in divinum Liberatorem jam tum fuit ad salutem consequendam necessaria.

f) Cur non mox a peccato missus Messias?

(*) Rationes Patrum collegere *Thomassinus & Pouget*.

g) Quid interea factu opus hominibus, ut salute non exciderent?

h) Non dubium, quin quod Moyse de divino Liberatore *Gen. 3*. retulit, clarius a Deo edocti fuerint primi parentes, instructi etiam de *Sacrificiis* Deo exhibendis.

i) Quæ religio ad omnes fere gentes propagata.

k) Et cum gentes pleræque ad idololatriam deficerent, apud quospiam tamen semper conservata, ac singularibus etiam a Deo ornata beneficiis fuit.

l) Aucta etiam subin. magisque publicata hæc de divino Redemptore noticia a Deo est, cujus progress-

gressione quatuor præcipuæ sunt periodi & Epochæ:

- 1) Epocha ante - Abrahamica.
- 2) Abrahamica.
- 3) Mosaica, seu V. T.
- 4) Christiana seu N. T.

III. Periodus ante - Abrahamica.

a) Primis Parentibus facta promissio de divino Liberatore (*Gen. 3. 15.*) ad posteros propagata fuit in

- 1) Abele & Henoch ante
- 2) Noacho Semo & Japheto post } diluvium.

IV. Epocha Abrahamica.

a) Quum ea mundi ætate idololatria omnes pæne populos occuparet, Deus Abrahamum cultorem veri DEI eximium selegit, ut Pater fieret populi peculiaris, in quo verus Dei cultus conservaretur, quique divinarum promissionum esset velut depositarius.

A B R A H A Æ

- b) Evocatio & egressus ex Chaldæa in agrum Chananaeum.
- c) In Deo fiducia.
- d) Pietas perpetua.
- e) Promissiones eidem a Deo factæ,
- f) quæ renovatæ iterum ac iterum sunt in *Isaaco* & *Jacobo*;
- g) Ac signo *circumcisionis* firmatæ & transmissæ ad posterorum memoriam.
- b) Quomodo ad alias etiam gentes propagata fuerit vera Religio, verusque DEI cultus.

V. Epocha

V. Epocha Mosaica.

- a) Abrahæ propago DEI jussu ex Ægypto educ-
ta per Moysem.
- b) Incepit Deus revelationem suam *Scripto* dare
populo Israelitico in monte Sinai.
- c) Contenta hujus legis.
 - 1) Decalogus.
 - 2) Leges Ceremoniales.
 - 3) Leges forenses seu judiciales.
- d) Scopus hujus legis.
- e) Erat lex bona & sancta;
- f) Suo tamen tempore abroganda.
- g) Erat Institutum Mosaicum admodum opportu-
num ad propagandam veram Religionem eti-
am ad alias gentes. Id quod ostendendum.

- 1) Solutione argumenti ex *legibus ceremoniali-
bus* V. T. sumti, quibus quasi divortium in-
ter Judaicam & ceteras gentes statutum erat.
- 2) Recensione factorum insigniorum ex histo-
ria populi Judaici, quorum occasione fama
Theocratiae hujus veræque Religionis ad ali-
as gentes pervenit, incipiendo a prodigiis in
Ægypto editis usque ad mandatum Ptolomæi
Lagi, quo græce reddi libros V. T. jussit.

VI. Periodus Christiana.

(*) Incipit materia secundi Professoris.

- a) Brevis anacephalæosis, quomodo Deus confi-
lia sua de redimendo genere humano pedeten-
tim per recensitas periodos manifestaverit.
- b) In V. T. cum primis multæ sunt prophetiæ,
quarum unus finis promittere, & delineare
Messiam.
- c) Horum vaticiniorum connexio & concatenatio.

B

d) Messias

- d) Messias lege promissus advenisse ostenditur ex vaticiniis
- 1) Jacobi,
 - 2) Danielis,
 - 3) Aggæi & Malachiae,
 - 4) Ex statu præsentis exilii. dispersionis, ex-cæcationis & contemptus Judæorum.
 - 5) Ex gentium abjectis idolis, ad veri DEI cultum conversione.
- e) JESUS NAZARENUS est Messias lege promissus.

Ex

- 1) Circumstantiis in Messiae nativitate a Prophetis prædictis.
- 2) Ex reliquis Messiae characteribus in Jesu Nazareno impletis.
- 3) Ex Flavii Josephi testimonio.

VII. Summa doctrinae Catholicae de Incarnatione.

- a) Sita est in unione hypostatica naturæ divinæ & humanæ.
- b) Neque mysterium hoc quicquam contradictionis continet;
- c) Et etiam ex cap. 1. *Evang. S. Joannis* ostenditur contra Socinianos.
- d) Habuit Christus
 - 1) Veram carnem
 - &
 - 2) animam rationalem.
- e) Obnoxius fuit humanis affectibus, doloribusque.
- f) Duæ igitur in ipso erant
 - 1) Naturæ inconfusæ, & impermixtæ.
 - 2) Duæ voluntates & operationes.
- g) Una in Christo persona, unusque filius.

b) Unde

- b) Unde neque ratione naturæ humanæ dicendus est filius adoptivus.
- z) Recte vero Beata Maria appellanda est DEI para.
- k) Quæ singulari prærogativa illæso virginitatis candore Christum peperit, atque virginitatem toto vitæ suæ tempore conservavit.
- l) Christi humana natura eodem cum divinitate patriæ cultu est adoranda.
- m) De naturarum, operum, & ἰδιωμάτων communicatione, quæ ex naturæ divinæ & humanæ in unitatem personæ nexu consequitur.
- (*) *De Cyrilli anathematismis*, Synodo Ephesina, de Honorio actum jam a *Professore hist. Eccl.*

VIII. De Christo Mediatore.

- a) Opera Christi ab anno ætatis trigesimo, quo prædicare incepit, inauguratus baptismo Joannis.
 - b) Humilitas Ejus, perpetuaque obedientia.
 - c) Passio Ejusdem & mors.
 - d) Ad hanc subeundam liber erat.
 - e) Christus vere meruit, & sibi quidem promeruit gloriam, nobis autem salutem.
 - f) Pœnas peccatis nostris debitas nostri loco sustinuit.
 - g) Nos vere redemit soluto pretio.
 - b) Quod præsertim sacrificio crucis solutum,
 - z) per quod expiata sunt delicta nostra (non solum peccatum *originale*, sed & omnia *actualia*), nosque Deo reconciliati.
 - k) Christus igitur pro omnibus mortuus est.
 - l) Ex qua morte summus DEI in nos amor, & summum erga peccatum odium quam luculentissime relucet.
 - m) Christus post mortem descendit ad inferos,
- B 2
- resur-

resurrexit, ascendit in cœlum, promissum Spiritum S. Apostolis misit.

- n) Mediationi Christi nihil derogat invocatio, & intercessio Sanctorum;
- o) quos colere, & venerari licitum
- p) etiam in imaginibus eorum.
- q) Nec superstitionem redolet cultus congruus crucis D. N. J. C. aut reliquiarum Sanctorum.

IX. De Christo Legislatore, novique fœderis institutore.

- a) Religionis Mosaicæ interitus sæpe annuntiatus.
- b) In ejus locum nova instituitur a Christo societas Deum colentium.
- c) Cui leges saluberrimas dedit.
- d) Brevis recensio harum legum.
- e) Lex Evangelica usque ad finem mundi perduratura est.
- f) Etiam societati a se creatæ contulit in potestate *clavium* & potestate *ligandi* & *solvendi*.
 - 1) Jus *determinandi*,
 - 2) Jus *ferendi leges*,
 - 3) Jus *decidendi controversias*,
 - 4) Jus *cogendi* privatione bonorum Spiritualium, & exclusionem e societate, seu *Excommunicatione*.
- (*) De quibus agendum breviter, quum uberius de his agendi locus proprius sit in *Jure Ecclesiastico*.
- g) Imperium tamen, quod Christus in societate hac instituit, mere *sacrum* est, & *ministerio* similis.
- h) Imperium hoc Apostolis Christus concedidit, præ ceteris autem Petro, cui & jurisdictionem in ceteros dedit.

- 2) Hæc peculiaris potestas Petro data *Primatus* dicitur, qui non solum honoris, sed & jurisdictionis est.
 - k) Potestatem & Petri & Apostolorum ad Successores pertransire voluit Christus.
 - l) Inde in ecclesia viget etiamnum *Primatus*, qui ex facto Petri annexus est Sedi Romanæ.
 - m) Inde in ecclesia *Episcopi*, Successores Apostolorum, qui jurisdictionem suam proxime a Deo habent.
 - n) Præter Apostolos Christus & alios LXXII. instituit *discipulos*, quos misit ante faciem suam &c.
 - o) Quibus succedere *Presbyteri secundi ordinis*.
 - p) Inde *Hyerarchia* in Ecclesia confurgit;
 - q) quæ quoad instituti divini est, constat ex *Episcopis, Presbyteris, & Ministris*, Gradus ceteri instituto accedere humano.
 - r) Vera Ecclesiæ notio,
 - s) Ejus notæ;
 - t) Conveniunt soli Ecclesiæ Romano-Catholicæ.
 - u) Membra Ecclesiæ.
- (*) Reliquæ de Ecclesia seu dispersa, seu in Concilijs congregata, doctrinæ pertractatæ fuere in parte Ima *Isagogica*.
- x) Christus in Ecclesia etiam *Sacrificium* instituit, & quidem in Eucharistia, quæ est.
 - 1) Verum novæ legis Sacrificium,
 - 2) Sacrificium vere propitiatorium ac imperatorium.
 - y) Quod non offertur Sanctis, sed Deo in honorem Sanctorum.
 - z) Pro quibus illud offerendum?
 - aa) De Missis privatis, & solitariis.
 - bb) De usu linguæ latinæ in Missis.

P A R S VI.

De Justificatione, seu applicatione Salutis per Christum nobis partæ.

Ut salus per Christum universo humano generi parta, singulis etiam hominibus applicari posset, Christus de mediis, & adjumentis providit, quæ sunt:

a) *Gratia Christi medicinalis,*
&

b) *Sacramenta novæ legis.*

S E C T I O I.

De Gratia Christi.

I. *De Gratia vocationis.*

a) *Gratiæ notiones generales.*

b) *Gratia alia externa, alia interna.*

c) *Vocatio alia mediata, immediata; directa vel indirecta, privata, aut publica.*

d) *Periodi vocationis publicæ.*

(*) *Quæ œconomia vocationis in periodis illis ab Adamo usque ad Christum fuerit, dictum jam alias.*

e) *De vocatione, seu publicatione novi fœderis a temporibus Jesu Christi.*

II. *De Gratia adjutrice interna.*1. *Natura Gratiæ.*

a) *Notio Gratiæ hujus; & divisiones.*

b) *Ejus natura non modo in illustratione mentis, sed vel maxime in motione voluntatis, seu inspiratione sanctæ dilectionis sita est.*

c) *Est donum DEI mere gratuitum, quod proinde*
1) *solis operibus naturalibus nec de condigno,*
nec de congruo promereri, nec

2)

- 2) nos ad gratiam prævenientem viribus naturæ *positive* disponere possumus;
- 3) Deusque dispositionis *negativæ* nullam in gratiarum dispensatione rationem habet;
- 4) Et pactum aut promissio, per quam Deus *facienti quod in se per vires naturales arbitrii*, gratiam supernaturalem elargiatur, commentitium est.

II. *Necessitas Gratiæ.*

- a) Ob sauciata peccato Adæ naturam humanam cum in intellectu, tum imprimis in voluntate (per demonstrata *Part. V.*) necessaria est Gratiæ ad
 - 1) Initium, progressum, consummationem operum salutarium.
 - 2) ad primos quoque piæ credulitatis adfectus;
 - 3) ad singulos actus salutes etiam hominibus iustis, nec non
 - 4) ad perseverandum in accepta iustitia.
- (*) Præter *Pelagianos*, & *Semipelagianos* vereres, meminisse hic etiam *Protestantium* oportet; qui quum initio in errorem *Prædestinarianorum* incidissent, postea mutato consilio in *Semipelagianismum* declinarunt.

III. *Gratiæ efficacia.*

- a) Ut *Pelagiani* in extollendis plus æquo viribus liberi arbitrii, & decurtanda gratia; ita in extollenda energiæ gratiæ & decurtando libero arbitrio peccant *Prædestiniani*.
- b) Epocha hæresis *Prædestinariæ*.
- c) De recentioribus *Prædestinarianis*, *Husso*, *Wicleffo*, *Luthero*, *Calvino*.
- d) De *Michaele Bajo*, *Jansenio*, *Quesnello*, & Bulla *Unigenitus* &c. De *V. propositionibus Jansenii* &c.

- e) Gratia efficaciam suam non a consensu voluntatis;
- f) nec ex attemperatione auxiliorum cum voluntate humana, ut volunt *Congruistæ*;
- g) Sed eam *in se* habet; seu est *ab intrinseco* efficax.
- h) Unde & prædestinatio Electorum ad gloriam est gratuita, etsi non eodem gratuita sit reprobatio positiva.
- i) Vim intrinsecam gratiæ Schola Augustiniana per *delectationem relative victricem*, Thomistica per *præmotionem physicam* explicat.
- k) Gratia divina efficax libertati humanæ non officit.

IV. Gratia sufficientia.

- a) Præter gratiam efficacem admittenda in statu naturæ lapsæ aliqua gratia inefficax est.
- b) Celebris divisio in gratiam efficacem & sufficientem.
- c) Gratia *sufficiens* non continet totum id, quod ex parte DEI ad bene operandum requiritur.
- d) Justis conantibus & volentibus nunquam deest gratia, qua præceptorum observatio vere possibilis fiat,
- e) Deus etiam pro omnibus & singulis remedia salutis instituit, paravit, exhibuit, & quantum in se est, nulli denegat gratiam.
- f) At auxilium istud omnibus præparatum, reapse omnes recipere, de fide non est.
- g) Imo ex sententia probabiliore desunt aliquando quibusdam gratiæ sufficientes ob impedimenta, quæ eorum demerita posuere, veluti
 - 1) peccatoribus obcecatis & obduratis,
 - 2) infidelibus negativis,
 - 3) parvulis ante baptismum vita functis.
- h) Quænam in opere bono sint partes gratiæ, & quæ liberi arbitrii?
- i) De discrepantia systematis Augustiniani ab Janse-

k)

k) Quomodo omnes quinque propositiones Janfenii ex stabilitis supra doctrinis revictæ esse intelligantur, & confutatæ?

V. De necessitate fidei in Christum.

- a) Quæ post epocham annunciati Evangelii fides in Christum necessaria sit ad consequendam salutem?
- b) Quæ dogmata *explicite* creditu necessaria ad salutem?
- c) De articulis Fidei *fundamentalibus*, & non *fundamentalibus*, ubi revincendus *indifferentissimus*, *Jurii*, aliorumque Protestantium.
- d) De necessitate professionis externæ fidei.

*) adnectanda brevis doctrina de

- a) ritibus sinensibus, &
- b) ritibus Malabaricis.

S E C T I O II.

De Sacramentis.

Præter gratias supra descriptas, addidit Deus & alia subsidia, quibus merita Christi nobis applicarentur, & partem ab ipso salutem reapse consequeremur, quæ *Sacramentorum* nomine solent a Theologis appellari. Scilicet I. dedit.

- 1) Sacramentum baptismi.
- 2) Sacramentum Confirmationis.
- 3) Sacramentum Eucharistiæ.
- 4) Sacramentum Pœnitentiæ.
- 5) Sacramentum Ordinis.
- 6) Sacramentum Unctionis infirmorum.
- 7) Sacramentum Matrimonii.

De his singulis exponenda sunt.

- a) Institutio.
- b) Scopus
- c) Effectus.
- d) Natura.
- e) Minister; & quæ cetera in his ad classem *credendorum* pertinent,

*) Quæ enim ad *agenda* spectant, veluti de necessitate *amoris initialis* in Sacramento *Pœnitentiæ*; de ceteris ceremoniis, aut dispositionibus in suscipientibus Sacramenta, ea ad *Theologiam morum* partim, partim ad *Theologiam Pastoralem* ATTINENT.

*) Ad doctrinam de Sacramento *Pœnitentiæ* adjungenda doctrina de *indulgentiis*, earumque variis speciebus.

II. Expositis *Dogmatice* Sacramentis singulis, subnectetur doctrina *Dogmatica* de *Sacramentis* *in genere*. Scilicet:

- a) Septem esse, nec plura nec pauciora *Novæ legis* Sacramenta.
- b) Ea omnia *divinæ* esse institutionis.
- c) Gratiam per illa conferri ex opere operato.
- d) Cujus efficaciam & energiam haud erant *Veteris legis* Sacramenta.
- e) Quæ eorum characterem imprimant?
- f) Quis eorundem legitimus Minister?
- g) Quid in singulis Sacramentis *materia*, quid *forma* Sacramenti dici debeat, posteaquam partes Sacramentorum essentielles hisce nominibus ex *Philosophia Aristotelica* desumptis ob analogiam, quam ad materias & formas *physicas* corporum Sacramenta habent, jam inde ab ineunte seculo decimo tertio appellari invaluit.

SEC-

SECTIO III.

De justificatione & merito.

I. Per gratias *actuales* & *Sacramenta* acquiritur gratia *habitualis* seu *sanctificans*, cujus rursus duo effectus præcipui sunt: *Justificatio* & *meritum*.

- a) Natura & indoles gratiæ sanctificantis.
- b) Quid justificatio?
- c) Ad hanc quidem fides disponit, sed
- d) Sola ad justificationem non sufficit.
- e) Quid fidei nomine intelligi hic oporteat?
- f) Justificatio non sola extrinseca peccatorum remissione absolvitur. Quorum
- g) alia sunt *mortalia*, alia natura sua *venialia*
- b) Nemo de justificatione sua sine peculiari revelatione certus est.
- i) Potestque justitia & gratia sanctificans rursus amitti.

II.

- a) Notio boni operis.
- b) Adultis bona opera necessaria ad salutem sunt.
- c) Actus spei boni sunt, & commendandi; etiam in hominibus justis perfecta caritate instructis.
- d) Notio operis meritorii.
- e) Quæ doctrina catholica de merito justorum, & quænam Theologorum opiniones?
- f) Quæ conditiones operis meritorii?
- g) Quid mereri possimus?

PARS V.

De fruitione salutis, per Christum partæ, post vitæ humanæ exitum.

I. *De mutationibus antecedentibus particularibus.*

- a) Lex moriendi pro omnibus hominibus lata.
- b) In pœnam peccati.

c) Ma-

- c) Manent animæ ab hominis morte superstites.
- d) Earum immortalitas.
- e) subsequitur *judicium particulare* in aditu æternitatis.
- f) Inde mox aut præmiis afficiuntur animæ aut suppliciis.
- g) Ac *justorum* quidem animæ, quibus nihil superest purgandum infirmitatis humanæ, in possessionem sempiternæ felicitatis sine dilatione mittuntur.

*) Agendum hic simul

- 1) De veteribus justis ante Christi mortem in *sinu Abrahamæ* quiescentibus.
- 2) De infantibus sine baptismo mortuis.
- b) Quibus earum autem adhuc aliquid purgandum hæret, iis eluendum illud ante est, quam ad fruitionem æternæ beatitudinis admittantur; id est: pœnis *purgatorii*, ut vocant Theologi, sunt ante perpurgandæ.

II. De mutationibus præcedentibus universalibus.

- a) De fine mundi.
- b) De signis illum præcedentibus.
- c) De *universali corporum Resurrectione*.
- d) De ultimo Jesu Christi tanquam judicis vivorum, & mortuorum adventu, & *judicio universali*.
- e) Fabulis accensendum mille annorum regnum, quo beati corpore resumto in hoc mundo cum Christo fruituri dicuntur.
- f) De consummatione sæculi.

III. De æterna vita.

Beatitas justorum ex parte animi.

- a) Deum videbunt;
- b) & quidem intuitive
- c) adjuti lumine gloriæ.
- d) Summo in eum ferentur amore;
- e) inde mirifica justorum cum Deo consensio;
& unio.

Ex parte corporis.

- a) Nec morti.
- b) Nec ceteris corporis molestiis erunt obnoxii.
- c) Mirifica corpus inter & animam vigeat con-
sensio,
- d) ac mira etiam claritate, & splendore corpora
fulgebunt.

Beatorum felicitas.

Ex consortio tot

- a) Beatorum &
- b) Angelorum.

Gradus beatitudinis.

- a) Gradus tamen suos habebit beatitas justorum
pro diversitate illorum meritorum.

Damnatorum pænæ.

- a) Æternæ,
- b) tum damni, tum sensus.

INSTI.

INSTITUTIONUM HERMENEUTICARUM VETERIS TESTAMENTI SCIAGRAPHIA.

PROLEGOMENA.

- a) Notio *Hermeneutices veteris Testamenti*.
 - b) Initia ejus & progressus.
 - c) Utilitas & necessitas.
 - d) Qui hac in Scientia scriptores præcipui.
-

HERMENEUTICES V. TESTAMENTI.

PARS I.

De subsidiis Hermeneutices V. T. internis.

- a) De canone librorum V. T. eorumque divisione.
- b) De lingua originaria librorum V. T. ejus indole, præstantia &c.
- c) De multiplici textus sacri sensu.
- d) De causis obscuritatis textuum biblicorum.
- e) De usu loquendi V. T. ejusque idiotismis.

f) De

- f) De usu Etymologiæ vocum textus originarii.
- g) De investigatione scopi.
- b) De collatione contextus.
- i) De evolutione ceterarum circumstantiarum, textusque sacri analyfi.
- k) De textuum biblicorum parallelismo.
- l) De locutionibus tropicis V. T. recte interpretandis.
- m) De emphasibus & affectibus textus biblici.
- n) De apparentium antilogiarum compositione.
- *) Singulis hermeneuticæ regulis adjungentur complura selectiora scripturæ sacre loca ex versione *Vulgata* latina, eorumque verus sensus regularum, de quibus diximus, applicatione determinabitur.

P A R S II.

De subsidiis Hermeneuticæ V. T. externis.

- a) De textus originarii veteris Testamenti integritate & auctoritate.
- b) De collatione dialectorum linguæ hebrææ cognatarum.
- c) De usu & auctoritate Versionum, imprimis LXXII. Interpretum, Fragmentorum *Aquilæ*, *Symachi* &c. Versionis *Vulgatæ* latinæ &c.
- d) De usu scriptorum Rabbinicorum. De *Masora*, *Keri*, & *Ketib* &c.
- e) De veteris Testamenti editionibus præcipuis.
- f) De

- f) De lectionibus *variantibus*, earum causis, delectu & usu.
- g) Qui veteris Testamenti Commentatores *præcipui* & de usu eorundem.
- b) De usu ceterorum in eruendo sensu scripturæ veteris Testamenti adminiculorum, ut Grammatices, Critices, Geographiæ, Chronologiæ, rituum, & antiquitatum Judaicarum &c. &c.
- *) Exposita utraque Hermeneutices parte, seligetur librorum veteris Testamenti aliquis ex versione *vulgata* latina, & ope regularum hermeneuticarum *cursorie* explanabitur, His porro subjungetur a) Chronologia sacra cum tabulis chronologicis, b) Descriptio terræ sanctæ, c) Doctrina de mensuris, ponderibus, & nummis Hebræorum &c.

INSTITUTIONUM HERMENEUTICARUM NOVI TESTAMENTI SCIAGRAPHIA.

PROLEGOMENA.

- a) Notio *Hermeneutices novi Testamenti.*
 - b) Initia ejus & progressus.
 - c) Utilitas & necessitas.
 - d) Qui hac in Scientia scriptores præcipui.
-

HERMENEUTICES N. TESTAMENTI.

PARS I.

De subsidiis Hermeneutices N. T. internis.

- a) De parallelismo *Veteris & novi Testamenti.*
- b) De canone librorum novi Testamenti, eorumque divisione.
- c) De *Evangeliiis apocryphis.*
- d) De linguis originariis librorum N. T.

C

e) De

- e) De sacri textus vi, & efficacia, claritate, & obscuritate.
 - f) De vario textus sacri sensu, sensuumque singulorum auctoritate & usu.
 - g) De usu loquendi N. T. ejusque idiotismis.
 - h) De investigatione scopi.
 - i) De collatione antecedentium & consequentium.
 - k) De ceterorum adjunctorum exegetica evolutione, textusque sacri analysi.
 - l) De N. T. locutionibus tropicis recte dijudicandis, interpretandisque
 - m) De apparentium antilogiarum compositione.
 - n) De textus sacri parallelismo.
 - o) De analogia fidei.
 - *) Singulis hermeneuticæ sacrae regulis subnectentur selecta scripturae sacrae loca ex versione *Vulgata* latina, eorumque sensus verus applicatione praedictarum regularum determinabitur.
-

P A R S II.

De subsidiis hermeneuticæ N. T. externis.

- a) De usu & auctoritate textus *originalis*.
- b) De codicibus manuscriptis.
- c) De novi Testamenti editionibus *praecipuis*.
- d) De usu & auctoritate Versionum, inprimis versionis *Vulgatae* latinae.

e) De

- e) De usu & auctoritate *Ecclesiae* in interpretandis scripturis sacris.
- f) De usu & auctoritate *Patrum* in iisdem scripturis interpretandis.
- g) De lectionibus *variantibus* N. T. earumque causis, usu & delectu.
- h) De interpretibus N. T. *præcipuis*.
- i) De usu ceterorum in eruendo scripturae sensu adminiculorum, ut Dialecticae, Critices, Geographiae, Historiae *sacrae*, & *civilis* &c.
- *) Explanata utraque hac hermeneutices parte, seligetur *imo*. Liber, aut pars quaedam Scripturae Sacrae N. T. *præcipua*, ex versione *vulgata* latina, eaque regularum hermeneuticarum adplicatione *cursorie* explicabitur. *2do*. Subjungetur *harmonia* quatuor *Evangeliarum*, vel synopsis vitae JESU CHRISTI chronologico ordine deducta, nec non & reliquarum partium Scripturae Sacrae novi Testamenti brevis Synopsis.

PATROLOGIÆ
ET
HISTORIÆ LITTERARIÆ
THEOLOGIÆ
CONSPECTUS.

PROLEGOMENA.

- a) *Patrologia* modum tradit recte & intelligendi Ecclesiæ Patres, & iisdem utendi ad res fidei, morumque seu confirmandas, seu illustrandas.
 - b) Quis *Patrologiæ* scopus.
 - c) Quæ utilitas.
 - d) Quæ partes.
 - e) Qui auctores hac in scientia consulendi.
-

PATROLOGIÆ

PARS I.

De Recte intelligendis Ecclesiæ Patribus.

Prima hac *Patrologiæ* parte exponendum:

- a) Quæ genuina Patris Ecclesiæ notio. Quæ inter Patres, & Doctores Ecclesiæ distinctio. Quo-

Quousque Patrum Ecclesiæ se extendat numerus, & epocha; quæ classes eorundem &c.

- b) Quid, quantumque tam ad dogmatum fidei, quam Ethices christianæ doctrinam illustrandam confirmandamque Patres contulerint.
- c) Qua Philosophia usu sint.
- d) Quæ eorum argumentandi methodus.
- e) Quæ regulæ ad recte intelligenda Patrum scripta.
- f) Quæ peculiare quorundam Patrum loquendi formulæ in exponenda fidei, morumque doctrina.
- g) De sanctorum Patrum elocutione, elegantia, ac de latinitate Ecclesiastica *medii ævi*.
- b) De ceteris recte intelligendi Patres adminiculis, cujusmodi sunt: *cognitio linguarum* qua Patres scripsere, *cognitio Historiæ* tam ecclesiasticæ, quam civilis &c.

P A R S II.

De auctoritate & usu Patrum ecclesiæ.

Altera hac parte exponetur:

- a) Quæ Patrum auctoritas.

In rebus fidei.

In rebus morum.

In rebus adiaphoris.

- b) De sanctorum Patrum nævis & erroribus, & num hi auctoritati eorum officiant.
- c) De usu Patrum in interpretandis scripturis sacris.

*) Spe-

- *) Speciatim hic agendum de regula Concil. Trident. Sess. 4. *Ne quis contra unanimum consensum Patrum Scripturam S. interpretari audeat.*
- d) De usu Patrum in Eruendis *Traditionibus*.
- e) De usu eorundem in *Morali Christiana*.
- f) Quæ præ ceteris opera Patrum faciant
ad interpretandas scripturas sacras,
ad condiscendam *Theologiam dogmaticam*,
ad eruendam *Ethicam Christianam*,
ad revincendas hæreses,
ad prædicationem Verbi Dei,
ad universam *Theologiam pastorem*.
- g) Quo ordine, ac methodo istorum omnium,
ut proficua sit, instituenda lectio.
-

P A R S III.

De Patrum singulorum operibus.

Tertia hac *Patrologiæ* parte agetur

- a) De depravatione, ac suppositione quorundam operum SS. Patrum, earumque causis.
- b) De Patrum codicibus manuscriptis, & de regulis ad dignoscendam codicum ætatem.
- c) De SS. Patrum operibus deperditis, & ubinam eorundem memoria, aut fragmenta aliqua conservata sint.
- d) De causis inopiæ veterum hoc in genere monumentorum,
- e) De editionibus Patrum cum antiquioribus, tum recentioribus, inprimis quas *Benedictini Congregationis S. Mauri* adornarunt,
- f) Quæ

- f) Quæ regulæ criticae ad discernenda Patrum opera genuina a supposititiis, certa a dubiis &c.
- g) Quæ singillatim Patrum opera *genuina, dubia, spuria*; ac quæ editiones ceteris præstantiores, aut versiones meliores.
- b) Qui potissimum de Patribus, eorumque operibus scripserint, *De Bibliothecis Patrum &c. &c.*

HISTORIA LITTERARIA THEOLOGICÆ.

PROLEGOMENA.

- a) Quæ notio *Theologiæ*.
- b) Quæ *historiæ litterariæ* *Theologiæ* notio.
- c) Quis *historiæ* hujus scopus.
- d) Quæ utilitas.
- e) De præcipuis *historiæ* hujus Scriptoribus.

HISTORIÆ LITTERARIÆ THEOLOGICÆ.

P A R S I.

- a) De varia *Theologiam* docendi, discendique methodo.
- b) De variis *Theologiæ* generibus.
- c) Qui progressus & fata

Theo-

Theologiæ *Dogmaticæ*.

Theologiæ *Polemicæ*.

Theologiæ *Scholasticæ*.

Theologiæ *Pastoralis*.

Theologiæ *Mysticæ*.

P A R S II.

- a) De variis Theologorum sectis, & qui in singulis sectis familiam duxerint.
- b) Quinam in unoquoque Theologiæ genere libri magis præcipui.
- c) Quæ singulorum horum librorum prærogativæ, qui defectus ac vitia.
- d) De libris in Theologia classicis.
- e) De dissertationibus academicis, aliisque minoribus Theologorum scriptis.
- f) De *Bibliothecis theologicis, ecclesiasticis, de recensione librorum theologicorum &c.*

SYNOPSIS

UNIVERSI JURIS ECCLESIASTICI TUM PUBLICI TUM PRIVATI.

PROLEGOMENA.

DE

*Genuina Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ Indole,
partibus ac divisione.*

I.

*J*urisprudentia Ecclesiastica est Scientia legum
Ecclesiasticarum conjuncta cum habitu leges
ad facta applicandi.

II.

Ut Leges hæ recte & intelligantur & ad facta
applicentur, determinationes Legum diligenter
evolvendæ sunt.

III.

Igitur & rationes Legum diligenter per-
scrutandæ.

IV.

Relationes Legum uti sunt Multijugæ, *Phi-
losophicæ, Historicæ, Arcanæ*: ita ea cognitio juris
est perfectior, quæ plures Legis rationes am-
plectitur. &

(a) 2

V.

V.

Qui rationes legis perspicit, is *Spiritum legis* tenet.

VI.

Hinc liquet, quam non utilis modo, sed & necessaria ad solidam Jurisprudentiam Ecclesiasticam *philosophiæ moralis*, *juris naturæ*, ac imprimis *Historiæ Ecclesiasticæ* cognitio.

VII.

Jus Ecclesiasticum aliud *divinum*, & *humanum*, *publicum*, & *privatum*, *scriptum* & *non scriptum*, *vetus*, *novum*, & *Novissimum*.

De origine & progressu juris Ecclesiastici.

VIII.

Nascente Ecclesia *Leges perpetuæ*.

IX.

Auctæ illæ Conciliorum Decretis, unde *Codices Canonum* multiplices orti, *Codex Canonum Ecclesiæ Græcæ*, *Romanæ*, *Africanæ*, *Hispanæ* &c.

X.

In Germania sola vetus Canonum compilatio obtinuit, donec Carolus Magnus collectionem *Dionysianam* Romæ ab Hadriano Papa post medium Sæculi VIII acceptam, domum referret.

XI.

Exeunte Sæculo VIII *jus novum* Ecclesiasticum, sub schemate tamen antiquitatis disseminatum est per collectionem Canonum *Isidori mercatoris*.

XII.

Cujus temporibus auctus admodum est collectionum numerus; inter quas in Germania collectio *Capitularium Regum Francorum* eminuit Libris

VII a Benedicto Levita Moguntinensi comprehensa.

XIII.

Celebriores ceteræ collectiones erant, *Regionis, Burchardi, Ivonis & Gratiani* cujus postremi collectio brevi in Scholis & Foris civitate ubivis donata fuit.

XIV.

Sæculo decimo tertio ineunte Pontifices Romani ipsi collectionibus Canonum edendis animum adjecere, Innocentius III *Innocentianæ*, & Honorius III *Honorianæ*, quas tamen longe postea superavere *Libri V. Decretalium* auctoritate Gregorii IX collecti, & ab eodem anno 1234. ad Doctores & Scholares Academiae Bononiensis missi.

XV.

His 1358. *sextus Decretalium* auctoritate Bonifacii VIII. additus,

XVI.

Librum VI Decretalium subsecutæ sunt a. 1317. *Constitutiones Clementinæ* : & has demum *Extravagantes Joannis XXII & Extravagantes communes*.

XVII.

Atque his collectionibus *universum juris Canonici corpus* absolvitur, dum, quæ postea conditæ Leges sunt, non amplius in *corpus juris Canonici* referebantur, quorum complexus idcirco *jus Novissimum* audit, cujus partes nobiliores sunt *Concilium Constantiense & Tridentinum*.

XVIII.

In Germania *juris Novissimi* partem insigniorem *Concordata Germaniæ, pax Religiosa & Westphalica* constituunt.

XIX.

Ita crevit in molem ingentem *jus Canonicum*, quod per octo prima Ecclesiæ sæcula codice non valde amplo continebatur.

XX.

Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ forma in nascente Ecclesia admodum simplex erat.

XXI.

Vitium traxit illa primum per *Isidori Pseudo-Decretales*, ac demum sæculo 12, per trituram forensam.

XXII.

Auxit malum abusus methodi Scholasticæ, ac omnium maxime nocuit methodus Sophistica & problematica.

XXIII.

At renatis melioribus Litteris & illa per-purgari cæpit.

De Principiis Juris Ecclesiastici.

XXIV.

Quandoquidem *Jurisprudentia Ecclesiastica* Scientia est Legum Ecclesiasticarum, principiis certis & indubiis illa nitatur oportet, unde Doctrinam suam de legibus deducat, quare cum aliæ quidem in jure Ecclesiastico leges *Divinæ* sint, ab ipso JESU CHRISTO Latæ, quas tum in *Scriptura Sacra*, tum in *Traditione* Ecclesiæ reliquit suæ: aliæ *Humanæ*, quas seu *Apostoli*, seu *Successores* eorum *Episcopi* in, aut extra *Concilia* sanxerunt, relinquuntur: Duo omnium prima juris Ecclesiastici principia *Scripturam S.* esse, atque *Traditionem*, cujus testes & Depositarii *Patres Ecclesiæ* sunt. Deinde *Concilia*, *Decreta Episcoporum*, singulorum,

rum, præprimis Pontificis Romani. Atque hæc quidem vulgo *principia proxima* vocantur.

XXV.

At quoniam nonnullæ disciplinæ Ecclesiasticæ exterioris partes sæpe aliquid admixtum habent, quod ad statum Regnorum civilem pertinet, in his etiam principibus, & imperantibus civilibus jus, quæ ad salutem publicam pertinent, determinandi competere, res ipsa loquitur, quo fit, & *summorum imperantium civilium leges* inter juris Ecclesiastici principia locum habeant suum.

XXVI.

De ejusmodi disciplinæ exterioris partibus interdum integræ nationes *pacta singularia* iniere, qualia in Germania sunt *Pax Religiosa, Westphalica, Concordata Germaniæ* &c. quæ proinde ex numero principiorum juris Ecclesiastici non nisi immerito excluderis.

XXVII.

Sed & *juris naturalis* leges inter principia juris Ecclesiastici collocandæ. Uti enim religio revelata religionem *naturalem* non destruxit, imo perfecit, ita & leges juris naturalis obtinere etiamnum in Ecclesia debent.

JUS PUBLICUM ECCLESIASTICUM.

*De origine, nexuque primigenio societatis
Christianæ generatim.*

XXVIII.

Servator mundi CHRISTUS JESUS, quum inter homines vitam ageret, interitum legis Mosaicæ non annuntiavit modo persæpe, sed aliam etiam

in ejus locum societatem instituit, a Judaica omnino diversam, quæ *societas Christiana* vocatur.

XXIX.

Nexus institutæ hujus Societatis per ejusdem veræ fidei, eorundemque Sacramentorum participationem, ac dilectionis mandatum, nec non per concessam Societatis hujus pastoribus *principaliter* Petro, & ejus Successoribus potestatem clavium subsistit.

XXX.

Quam societatem qui intrare vellent, per baptismum, ceu pactum solemne ad nexus hujus observantiam se se adstringerent.

XXXI.

Societas igitur Christiana divinæ originis est societas perfecta nexu animorum non interno solum, sed externo etiam colligata cum unionis, tum subjectionis, nec non & pacti solemnis.

De lege Fundamentali Societatis Christianæ.

XXXII.

Quoniam porro Formam, secundum quam Societatem hanc suam Christus instituit, in Scriptura Sacra novi Testamenti, tum in traditione orali nobis reliquit; liquet Scripturam N. T. nec non Testamenti ejusdem traditiones divinas legem societatis Christianæ esse fundamentalem.

XXXIII.

Unde sicut in Jure ecclesiastico ad verbum Dei scriptum, & traditum primo loco recurrendum, ita quæ ex iis rite deducuntur, invictæ sunt auctoritatis, modo ex genuino sensu Scripturæ sacræ & traditionibus *verè divinis* deducta sint.

XXXIV.

XXXIV.

Quapropter, uti sensus Scripturæ divinus à sensu *humano*, & traditiones divinæ ab *Ecclesiasticis* & hæ iterum à *vulgaribus* & *piis credulitatibus* probè sunt in Jurisprudentiâ Ecclesiastica fecernendæ.

XXXV.

Et quoniam traditiones potissimum in scriptis *Ecclesiæ Patrum* continentur etiam de eorum auctoritate rectoque usu diligenter præcipiendum in Jurisprudentia Ecclesiastica.

XXXVI.

Neque tamen propterea Scripturæ Sacræ V. T. negligendæ; Sunt enim illæ æque *verbum Dei* & quantum ad veritates *credendas* in iis contentas, credere eas hodie debet Ecclesia Christiana non minus, ac olim Judaica, eo solum discrimine, quod, quæ tam in figuris tantum nota, credebantur eventura, nos evenisse jam credamus.

XXXVII.

At quantum ad *jus agendorum*, quod in iisdem V. T. scripturis continetur fane leges illorum *Ceremoniales*, *politice* & *judiciales* nihil ad nos attinent, qui alias tum Ecclesiasticas tum civiles leges habemus.

XXXVIII.

Quamobrem neque à *statu publico* Synagoga & à Sacerdotio veteris Testamenti ad *statum* & *Sacra Ecclesiæ Christianæ* valet *invieta* consecutio.

XXXIX.

Lucis tamen non parum ex V. T. Libris accedit N. T. scriptis, ob utriusque nexum, & quod exemplo legis Mosaicæ haud pauca vigeant in Ecclesiâ Christiana.

*De jure Determinandi in Ecclesiâ potestate
legislatoria & judiciariâ.*

XL.

Jus determinandi cum correspondente obligatione parendi societatibus perfectis alioqui proprium, à Christo etiam Ecclesiæ suæ in potestate clavium, potestate Ligandi, & solvendi concessum esse scripturæ novi Testamenti locis bene multis luculenter perhibent.

XLI.

Ac juris hujus concessionem mox usus ipse praxisque vel in nascente Ecclesiâ comprobavit.

XLII.

Quod tamen intra Sphæram sacrorum stetit.

XLIII.

In jure determinandi porro quoniam potestas legislativa continetur & judiciaria, utraque a Christo Ecclesiæ concessa intelligitur, quam Apostoli etiam, eorumque Successores reapse exercuere.

De jure Cogendi in Ecclesiâ.

XLIV

Cum distributio bonorum spiritualium, quæ e societate Christianâ promanant Ecclesiæ divinitus concessa sit, non temere utique, sed prudenti cum judicio facienda: Ecclesia etiam jure pollet subtrahendi eadem bona immerentibus; proin, & subtractione horum bonorum cogere fideles potest ad obediendum legibus illis, quarum faciendarum & penes Ecclesiam jus est, & penes fideles obligatio parendi.

XLV.

XLV.

Id quod dum agit Ecclesia, *excommunicare* dicitur; jus igitur ferendi excommunicationem ex instituto manat divino, excommunicatioque privatione *Communione sacrorum* continetur.

XLVI.

Unde, quos ceteros effectus civiles annexos habet excommunicatio, ex principum consensu habet.

De Sacro Ecclesiae Imperio.

XLVII.

Quoniam ubi potestas *judiciaria*, *legislatoria* & *jus cogendi est*, ibi & *imperium est*, Ecclesiae quoque *imperium* divinitus concessum esse negari nequit.

XLVIII.

Quod tamen quum *imperium* mere *sacrum* sit, & intra Sphaeram *sacrorum* contineatur, Majestati civili nec quidquam detrahit, & utrumque suo in genere summum manet & independens.

XLIX.

Sed & modus administrandi imperii Sacri a modo civilis imperii permultum differt; quippe in quo nullus Dominio eminenti, & dominatui, prouti Christus, & Petrus illum excludunt, locus sit, in quo salutem publicam non liceat interitu privatorum conservare, nec poenas irrogare ejusmodi, quibus quenquam perdat, sed solum quibus poenitentibus salutem conciliet.

L.

Unde facile intelligitur, cur illud *Ministerio* similis esse Christus voluerit, & legem imperii Sacri praecipuam posuerit *legem dilectionis*.

LI.

LI.

Imperium sacrum porro Ecclesia semper splendidissime in Conciliis generalibus exercuit; quorum ut firmior adhuc, & inexpugnabilis esset auctoritas, privilegio Inerrantiae in fidei, morumque Controversiis determinandis Christus illa munivit.

LII.

Quum tamen primis Ecclesiae saeculis Concilia generalia celebrari ob gentilium persecutiones haud possent, a tempore Constantini M. usque ad Ferdinandum I. imperatorem unum & viginti numerantur Concilia generalia, quorum octo priora in Oriente, cetera in Occidente sunt celebrata.

LIII.

Quae porro Conciliorum horum Definitionibus in rebus fidei, & morum Inerrantia competit, non ea ad res disciplinae etiam pertinet, de quibus proin, cum leges fanciunt, mutationi illae utique sunt obnoxiae; quare videndum semper diligenter, num leges illae ubivis receptae aut abrogatae iterum, seu consuetudine seu legibus posteriorum Conciliorum.

De Formâ Imperii Sacri.

LIV.

Imperium sacrum Christus non quibusvis de populo, sed solis Apostolis contulit, ac inter hos praecipuo quidem modo Petro, ut is & istorum Apostolorum caput esset, quo ita Ecclesiae unitas conservaretur. Atque haec Petri in Imperio Sacro praerogativa *primatus Petri* vulgo appellatur.

LV.

Quemadmodum autem Imperium sacrum non intra fines *nudi Directorii* aut in sola praerogativa hono-

honoris consistit, ita & illud, quod in ipso hoc imperio peculiare Petro præ cæteris Apostolis datum fuit, id est primatus Petri, primatus Auctoritatis & Jurisdictionis sit oportet.

LVI.

Quumque instituti hujus primatus causa finisque omnis in eo esset, unitas ut conservaretur in Ecclesia, sane non is merum Petri privilegium *Personale* fuit, sed *reale*, in Ecclesiæ commodum perpetuo impertitum, perinde ac reliquum imperium sacrum Apostolis concessum.

LVII.

Quamobrem regimen Ecclesiæ, quale quidem divinitus institutum accepimus, haud merè est *Monarchicum* sed Aristocratia temperatum.

De Societate Ecclesiæ inæquali sacraque in eâ Hierarchiâ.

LVIII.

Ex constituto divinitus in Ecclesia imperio consequitur, Ecclesiam esse societatem inæqualem, & rempublicam quandam sacram, in qua nempe sint alii, qui imperium exercent, alii, quorum sita in obediendo gloria.

LIX.

Immo quoniam præter primatum Petri quo unus ceteris eminet, alii adhuc in Ecclesia sunt, quibus portio varia varique potestatis Sacrae gradus, qua Divino qua Ecclesiastico instituto concessi sunt: in Ecclesia ordo quidam & subordinatio inter ipsos Imperantes Sacros, id est quædam *Hierarchia* viget, divino partim, partim Ecclesiastico instituto promanans.

LX.

Dispersitur illa vulgo in Hierarchiam *ordinis* & Hie-

Hierarchiam *jurisdictionis*. Prior eorum, quorum magis in *ministerium*, hæc vero quorum in *Jurisdictione* magis potestas elucescit, seriem complectitur.

LXI.

Ac, quam quidem instituto divino accepimus, Hierarchia, *Episcopis*, *Presbyteris*, & *Ministris*, seu *Diaconis* absolvitur.

LXII.

Ceteros gradus Ecclesia suo sive instituto, sive moribus primis adjecit; scilicet ad *Hierarchiam ordinis Subdiaconos*, *Lectores*, *Ostiarios*, *Exorcistas*, *Acolytos* &c. Ad Hierarchiam *Jurisdictionis Metropolitam*, seu *Archiepiscopos*, *Patriarchas*, *Cardinales*, *Archipresbyteros*, *Primicerios*, *Præpositos*, *Decanos* &c.

P A R S II.

DE JURIBUS IMPERANTIUM
IN ECCLESIA.

*De Juribus Summi in Ecclesia primatis
Romani Pontificis.*

LXIII.

Postquam divus Petrus Ecclesiæ Romanæ regendæ immortalis est, quotquot post illum rite electi eidem Ecclesiæ præsunt Episcopi eos, & jure, & merito universa Ecclesia etiam Petri in primatu Successores agnoscit.

LXIV.

Primatis hujus jura ut sunt hodie multijuga, ita non omnia uniusmodi. Sunt alia *essentialia*, seu quæ *institutione divina* competant, quo refer-
tur i. Jus petendarum, recipiendarumque relatio-
rum,

num, & appellationum ad servandam unionem fidei. 2. In terminandis fidei Controversiis *partes ejus* inter ceteros Episcopos *præcipuæ*. 3. Jus convocandi Concilia, iisque præsidendi, celebrataque confirmandi. 4. Jus primario defendendi causas fidei. 5. Jus tutandi, vindicandique observantiam Canonum per omnes Ecclesias. 6. Jus ferendi *leges Disciplinæ, universales*, quæ tamen ut ubivis obligent, promulgationem earum in singulis Diœcesibus per Episcopos Diœcesanos faciendam accedere oportet, neve juribus singularibus Ecclesiarum, aut regnorum sint contrariæ. Unde quali polleant auctoritate *libri Decretalium Clementinæ extravagantes, Decretum Gratiani*, nec non Curia Romanæ Tribunalium Declarationes & Sententiæ, facile intelligitur. 7. Jux relaxandi canones Conciliorum etiam Generalium in casibus particularibus, in quibus nempe Concilia ipsa legis gratiam facerent secundum Dispensationum regulas in Conciliis præscriptas. 8. Jus Devolutionis supremum, quo Pontifex Romanus desciscentes ab officio prælatos, ad muneris expletionem revocare, & ita negligentiam eorum supplere valeat, *salvis tamen Devolutionibus intermediis*.

LXV.

Alia juris primatus sunt *accidentaria* seu quæ non divino promanant instituto sed aliunde accessere, & senioribus temporibus Pontifici Romano reservata sunt, quo pertinent 1. Jus *confirmandi* Episcopos 2. Jus eosdem consecrandi. 3. Transferendi, 4. Jus admittendi resignationes Episcoporum. 5. Jus exauctorandi Episcopos. 6. Jus erigendi novos Episcopatus, 7. Jus uniendi divi-

dendique Episcopatus. 8. Jus beatificandi & canonizandi. 9. Jus approbandi, tollendique instituta Religiosorum ordinum &c. &c.

LXVI.

Ad neutram Jurium istorum classem potestas illa Pontificis pertinet, quam vulgo *indirectam in temporalia Regum* vocant, & qua ille etiam *de temporalibus Regum* præcipere, ac eos Regnis etiam mulctare possit, si Ecclesiæ salutique animarum noceant. Tantum enim abest, ut hæc Pontifici Jure aliquo competat, ut etiam Spiritui Ecclesiæ contraria sit.

LXVII.

In fidei, & morum quæstionibus summi Pontificis inter ceteros Episcopos præcipuæ sunt partes, ejusque decreta ad omnes, & singulas Ecclesias pertinent.

De Ceteris Romani Pontificis præter primatum dignitatibus, ac inde manantibus Juribus.

LXVIII.

Præter primatum Pontifex Romanus dignitate *Patriarchatus* per universas Occidentis Ecclesias fulget. Sustinet ad hæc personam *Primatis*, seu *Exarchi* totius Italiæ. Præest simul tanquam *Metropolita* Provinciæ Romanæ, quæ non Centesimo ab urbe Roma lapide, ut Salmasio & Gothofredo visum, continebatur, sed *Regiones Decem Suburbicarias* olim complectebatur. Est denique *Episcopus Urbis Romæ* ac itaque juribus gaudet potestatis Dicecesanæ in Paræcia Romana.

De

*De Senatu Romani Pontificis Cardinalitio,
hujusque juribus.*

LXIX.

Quum olim nomen Cardinalis commune esset ministrorum Ecclesiæ, qui alicui Ecclesiæ perpetuo addicti & velut *incardinati* erant, ut perinde fercernantur ab iis, qui Jure fiduciario & nomine administratorio Ecclesiæ ad tempus præficiebantur: tandem solis illis nomen hoc reservatum est, quibus post Nicolai II tempora eligendi Pontificis potestas commissa.

LXX.

Coaluere hi postea in peculiare Collegium Cardinalitium & in brevi splendidissimis aucti sunt decoribus & juribus, ac decora quidem consistunt in proedriâ, qua Episcopos quosvis, Archiepiscopos, ac Patriarchas antecedunt, in veste & galeno purpureis, in titulo Eminentissimi. Jura autem quod primos agant pontificis Consiliarios, - - præcipuis Romæ præsent Congregationibus - - fungantur munere protectorum ad curanda negotia Regnorum & principum - - vocentur ad generales Ecclesiæ synodos, in quibus ex jure consuetudinario voto gaudent *Decisivo* - - sede vacante fungantur imperio civili & politico in omnibus Ecclesiæ Romanæ provinciis - - gaudeant denique jure eligendi Pontificem *privative*.

De Curia Romana, variisque summi pontificis Tribunalibus.

LXXI.

Postquam Tribunalibus forma judiciorum civilium, atque tritura forensis in Ecclesiam per Pontifices est introducta, *Ecclesiæ Romanæ* etiam *Curia Romanæ* additum nomen est.

(b)

LXXII.

LXXII.

Pro immensa quasi negotiorum multitudine plurimas quoque illa veluti curias minores complectitur, inter quas *consistorium Cardinalium* eminet. Ceteræ ad duo veluti summa genera referri solent, ut primum genus sit earum, quæ negotiis *contentiosis*, alterum illarum, quæ mere *gratiosis* negotiis curandis destinatæ sunt.

LXXIII.

Curiarum harum potestas etsi tum ex se se, tum relate ad regiones varias, varia est, haud tamen major esse potest, ac sit Romani Pontificis, cujus illa nomine exercetur.

De Legatis & Vicariis Sedis Apostolicæ.

LXXIV.

Missio legatorum etsi consuetudinem esse videatur juris *supremæ & generalis inspectionis* quod pontifici pro unitate fidei ac bono Disciplinæ ecclesiasticæ per universam Ecclesiam competit, & etsi sæculis Ecclesiæ anterioribus reapse missi sunt seu ad Concilia generalia, seu ad aulas imperatorum, aut Ecclesias particulares non infrequenter legati pontificii: tamen crebriores longe evasere hæ legationes, & à prioribus potestate, modoque procedendi plurimum diversæ, Sæculo IX, ac speciatim à temporibus Nicolai I PP.

LXXV.

Quare legatis his modus postea positus, Datæque primum leges, quæ expensas & procuraciones moderarentur, ac potestas eorum demum accisa est sanctionibus conciliorum Constantiensis, & Basileensis, *Concordatis germaniæ*, ac denique in Synodo Tridentina.

LXXVI.

LXXVI.

Quamobrem & legatorum modernorum, quorum tria habemus genera, jura & potestas non jure *Decretalium* sed ex Decretis Concilii Tridentini potius, ex Concordatis germaniæ, ac maxime ex moribus, usque hodierno determinanda.

*De Patriarchis, Exarchis, Primatibus
& Metropolitibus.*

LXXVII.

Quatuor hi dignitatum Ecclesiasticarum gradus non divinæ sed humanæ institutioni natales debent suos.

LXXVIII.

Initio tres solum in Ecclesia Patriarchæ numerabantur, *Romanus Antiochenus, & Alexandrinus*, quibus demum additi *Constantinopolitanus & Hierosolymitanus*.

LXXIX.

Etsi vero Patriarchæ hi illustribus semper præ ceteris Episcopis splenderent juribus, jurium tamen horum omnium, aut saltem plurimorum enumeratio omnium primum in Concilio generali VIII. deprehenditur Can. XVII. XX. & XXVI.

LXXX.

Præter hos quinque Patriarchas majores, alii quidem Patriarchæ minores medio Ecclesiæ ævo creati, quales hodiedum quatuor suspicimus, *Venetum, Lusitanum, Indianum & Cilitiæ in Armenia*.

LXXXI.

Primates in Ecclesia dicuntur, quorum jurisdictio in plures provincias, earumque Metropolitanos sese exporrigit, quorum jura ut olim pla-

nè erant insignia, veluti jus convocandi, & ordinandi inferiores Metropolitae &c. &c. ita illi hodie præter titulum vix quicquam habent præcipui.

LXXXII.

Metropolitæ dignitas moribus primum introducta, Conciliorum dein canonibus stabilita fuit, veluti Concilii Nicæni I can. 4 & 6. &c. quemadmodum enim civitas, quæ Metropolis civilis erat cujusdam provinciæ, ceterarum ejusdem provinciæ urbium caput salutabatur: ita pedetentim, ac liberis moribus effectum, ut, qui Episcopus urbis Metropolis esset, ceterorum etiam in eadem provinciâ Episcoporum caput evaderet, præsesque; dictus idcirca *Metropolita*.

LXXXIII.

Jura Metropolitica vel *honoris* sunt, vel *jurisdictionis*. Illa absolvuntur jure prædriæ, seu primæ Sedis ante ceteros Provinciæ Episcopos -- Jure præferendæ crucis Archiepiscopalis -- ac Jure pallii, cujus quidem pallii origo nondum satis est eliquata.

LXXXIV.

Hæc autem cum olim essent amplissima, immiui cœpere jam inde a Sæculo IX & deinceps, ad Tridentini usque Concilii tempora, ac inter cetera, quæ eis adempta sunt, omnium maxime duo eminebant, jus nempe *confirmandi Episcopos*, ac *judicandi* eorundem causas majores depositione, vel degradatione dignas, quorum illud in *Concordatis germaniæ*, istud in Synodo Tridentina soli fuit Pontifici stabilitum, quamquam jam antea de Episcoporum criminalibus causis judicium Romano Pontifici esset reservatum.

LXXXV.

Hodie itaque jurisdictio Metropolitæ in suos Suffraganeos huc fere redit; ut, i supplere possint

possint ac debeant, negligentiam Suffraganeorum tum in provisione beneficiorum, tum in administratione etiam Justitiæ, saltem si causa aliqua per *appellationem* ad Metropolitanum devolvitur. 2 Ut Metropolitanæ scripto approbent causas absentia Suffraganeorum a suis Dicecesibus, & 3 eosdem, qui ab elapso jam anno non resident, Pontifici denuntient. 4 Ut Suffraganeos in erigendis Seminariis desides corripiant. 5 Ut tertio quoque anno Concilium Provinciale indicent. 6 Ut visitare quidem Diceceses suffraganeorum possint, *alst non nisi causa cognita & probata* in Concilio provinciali; unde & jus hoc hodie ferme inutile effectum, dum synodorum provincialium celebratio in defuetudinem abiit.

De juribus Episcoporum.

LXXXVI.

Potestas Episcoporum originis & instituti divini est.

LXXXVII.

Hac illi Presbyteris superiores sunt, hancque non à Romano Pontifice sed proximè à Deo nanciscuntur.

LXXXVIII.

Quare & Diceceses suas regunt nomine & jure non quodam *vicario* Pontificis, & *beneficio alieno*, sed *jure proprio*, tanquam veri nominis Hierarchæ à Deo instituti, subordinati tamen Pontifici, ceu primati universæ Ecclesiæ.

LXXXIX.

Potestas igitur eorum, qua suis præfunt Dicecesibus, *plenaria* est & *solida* ac *ordinaria*; cujus cum pars præcipua sit præficere pastores in-

feriores, in quos curam pastorem secure partiantur, collectio quoque beneficiorum ad eisdem jure pertinet.

XC.

Pertinet ad plenariam & solidam Episcoporum potestatem etiam jus visitandæ Diœcesis; quam visitationem singulis annis ab Episcopis institui; aut si ob Diœcesis latitudinem intra annum explere nequeant, biennio saltem absolvi voluit Synodus Tridentina.

XCI.

Ex potestate imperii Sacri, quod Christus Apostolis contulit, etiam Episcopis ceu eorum Successoribus potestas *Legislatoria, judiciaria & Coactrix* competit; quam exercere possunt seu extra, seu in Synodo Diœcesana, ad quam Diœcesis suæ Clerum convocare possunt.

XCII.

Collectorum in Conciliis generalibus Episcoporum nobilissima certe prærogativa est *Inerrantia* illa, & infallibilitas in determinandis *rebus fidei, & morum*.

De Episcopis Germaniæ.

XCIII.

Duo maxime peculiarem Episcoporum germaniæ mentionem exigunt, insignis illa potestas civilis (*superioritatem territorialem* vocant:) quam Episcopi germaniæ conjunctam cum Sacerdotio tement; ac dein mutatio, quam eorundem jurisdictionis Ecclesiastica in pace Westphalica subiit.

XCIV.

Nimirum jurisdictionis eorum Ecclesiastica in *Protestantes* suspensa est in pace *Religiosa* primum quoad

Quoad aliqua solum capita, at demum penitus in pace Westphalica, tribus duntaxat adjectis casibus exceptis. . . quorum primus est : ad consequendos tandem Reditus, Census, Decimas, & Pensiones in iis Augustanæ confessionis statuum Ditionibus, ubi Catholici anno Millesimo sexcentesimo vigesimo quarto notorie in possessione, vel quasi exercitio jurisdictionis Ecclesiasticæ fuerunt, utantur eadem postbac quoque, sed non nisi in Exigendis hisce pensionibus, nec procedatur ad Excommunicationem, nisi post tertiam demum Denuntiationem Catholicorum P. W. Art. V. §. 48.

XCV.

Alter hisce continetur : Augustanæ confessioni addicti status Provinciales & Subditi qui anno MDCXXIV. Ecclesiasticam jurisdictionem agnoverunt, in iis casibus modo jurisdictioni dictæ subsint, qui Augustanam confessionem nullatenus concernunt, modo ipsis occasione processus nihil injungatur Augustanæ confessioni, vel conscientie repugnans. Tertius denique mox subnectitur his verbis : eodem etiam jure Augustanæ confessionis Magistratuum Catholici subditi censeantur, inque hos, qui anno MDCXXIV. publicum Religionis Catholicæ Exercitium habuerunt, jus Diæcesanum quatenus Episcopi illud dicto anno quiete in eos exercuerunt, salvum esto §. cit.

De Episcopis Titularibus, & Coadjutoribus
Episcoporum.

XCVI.

Episcoporum titularium natales verus Ecclesia ignoravit.

(b) 4

XCVII.

XCVII.

Qui etsi veri sunt Episcopi, Dicecesi tamen cum careant, sitque potestatis Episcopalis exercitium ad Dicecesim adstrictum: exercitio potestatis Episcopalis destituuntur, nisi in quantum ab aliis Episcopis Dicecesanis ad præstandum subsidiarias in curanda Diæcesi operas adsumuntur.

XCVIII.

Coadjutores Episcopis dantur a summo Pontifice etiam ad succedendum salvis tamen Juri-
bus nominationis.

*De Canonicis, & Capitulorum Cathedralium
Juribus.*

XCIX.

Cum jam inde ab Ecclesiæ primordiis Episcopi sua haberent *Presbyteria* seu Senatum quemdam Ecclesiasticum, cujus opera & Consilio in rebus majoris momenti uterentur: Sæculo octavo vitam illi communem agere cæperunt secundum Crodegandi Merensis Episcopi regulam Monasticis institutis multum assimilem.

C.

Etsi vero hoc vitæ institutum postea iterum abjecerant, mansere tamen hodiedum coadunati in *Collegia*, seu in Congregationes ecclesiasticas de vita ex certa regula & statutis agenda, divinisque officiis communiter in Ecclesia peragendis. Quæ si ex Clericis *Ecclesiarum Cathedralium*, Capitula Cathedralia; sin ex Clericis aliarum *Ecclesiarum inferiorum non Cathedralium* constent, Capitula *Ecclesiæ Collegiata* vocantur.

CI.

Ex quo autem bona Episcopi à bonis Capituli sejungere, corpus formare ab Episcopo separatim, ac denique redditus Capituli inter se partiri cœperunt Canonici, jura etiam & prærogativas singulares pedetentim acquisivere, quæ tamen non sunt ubivis unius modi.

CII.

In Germaniâ certe prærogativa illorum splendidissima est jus, quod habent liberum eligendi Episcopos, & Archiepiscopos, qui S. R. I. Principes simul sint & Electores.

De Vicariis Episcoporum.

CIII.

Functionibus vice Episcopi obeundis constituti olim *Archipresbyter & Archidiaconus.*

CIV.

At his dum postea sola fere præeminentia cum titulo relicta est, Episcopi jam inde a Sæculo XIII. Vicarios peculiares, alios quidem *Officiales*, ad jurisdictionem *contentiosam*, alios *Vicarios in Spiritualibus* ad partes jurisdictionis *voluntariæ* in Diœcesi exercendas, instituere cœperunt.

CV.

Quare quum hi Vicarii potestatem suam Beneficio alieno teneant, & illa adeo ex terminis Commissionis mensuram capiat suam : ex usu potissimum singularium Diœcesium, quanta potestate polleant, discendum est.

De Parochis.

CVI.

Paræcia olim Diœcesim, hodie Diœceseos

(b) 5

par-

partem duntaxat indicat, cujus incolæ cætum quendam minorem de Deo per sacra Christiana colendo constituunt sub regimine Presbyteri, qui & *Parochus* audit.

CVII.

Institutione Divina exstiteret jam inde ab Ecclesiæ Christianæ initiis Presbyteri quidam inferiores, seu secundi Ordinis, qui sub Regimine Episcoporum cætibus Christianorum præessent, a quibus quoniam ii, quos hodie parochos vocamus, nihil differunt, si pauca sejungas, quæ recentior Ecclesiæ disciplina addidit, divinæ quoque illi institutionis sunt, si rem ipsam spectes, & substantiam; quo Sensu & potestatem suam proxime à Deo obtinent, quæ ordinaria est, non vicaria tantum & merè delegata.

CVIII.

Inde Jura & officia Parochorum promanant sequentia I. Jus administrandi Parochianis Sacramenta, ordinis & Confirmationis excepto. 2. Jus habendi fontis Baptismalis & tribunalis pœnitentiæ. 3. Jus & munus prædicandi verbum Dei, & 4. imbuendi fidei, sanctiorisque vitæ Rudimentis Juventutem. 5. Pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerendi ac bonorum omnium operum exemplo pascendi. 6. Jus habendi Cœmeterii, defunctosque sepeliendi. 7. Delegandi potestatem suam alteri Sacerdoti idoneo & ab Episcopo approbato. 8. Residendi intra paræciæ suæ limites.

CIX.

Cum autem Parochi in Inferiorum Pastorum numero veniant, certis tantum Diœceseos districtibus sub regimine Episcoporum præpositi,
fatis

fatis intelligitur, cur 1. eorundem Jurisdictio ad forum contentiosum se non exporrigat, cur 2. Censuras infligere, easdem tollere in foro externo, aut Lites decidere nequeant. Nec 3. legibus Ecclesiasticis quenquam solvere, aut legis gratiam facere in impedimentis Matrimonii, in votis &c. Nisi quantum id eis ab Episcopo speciatim concessum. Neque 4. a casibus Episcopo reservatis in sacro Pœnitentiæ tribunali absolvere. Cum denique 5. Muniis Parochialibus intra paræciæ suæ Limites, non vero in aliena Parochia, sine Parochi ordinarii consensu, vel superioris concessione defungi valeant.

De Clericorum juribus & prærogativis communibus.

CX.

Hæc ad duo summa genera revocantur, ad immunitatem Ecclesiasticam *personalem* & *realem*, quorum illa 1 privilegium *Canonis* quod vocant, 2 privilegium *fori* 3 privilegium *servitiorum* & 4 privilegium *competentiæ* complectitur.

CXI.

Privilegio *Canonis* excommunicatio major continetur, Lata in notorios Clericorum percussores. De quorum tamen percussione inquisitio facienda ab utraque; Ecclesiastica & civili potestate, *

CXII.

In causis quidem Sacris quemadmodum Clerici foro civili non sunt obnoxii: ita in ceteris *civilibus* causis quidquid exemptionis, quam *privilegium fori* vocant, habuere, aut habent etiamnum,

* *Rescript. Cæsareo-Reg. de a. 1768. 16. Julii & 29. August.*

num, Regum ac principum concessioni referendum in acceptis.

CXIII.

Privilegio *servitiorum* Clerici exempti sunt servitiis statui clericali minus convenientibus, ut sacris vacare magis possint. Quare inter cetera etiam a *militia* exempti sunt, nisi forte patria defendi non posset, quo casu *juri sequelæ*, quod regibus ceu confectarium ex jure belli competit, etiam Clerici sunt obnoxii.

CXIV.

Privilegium *competentiæ*, quo clericis non habentibus, unde creditoribus satisfaciant, salvam esse oportet sustentationem statui eorum congruam, ex observantiâ diuturna æquitate subnixâ repetendum.

CXV.

Prima *Immunitatis realis* initia Constantino M. debet Ecclesia, cumque initio varia esset ea Immunitas, modo auctior, modo contractior, pederentim a Sæculo undecimo usque eo crevit, ut etiam ad *Possessiones Patrimoniales & privatas clericorum* extenderetur. Posteaquam enim ex falsis *Isidori* Decretalibus semel creditum est; Clericos civili Jurisdictioni nequaquam subjacere, idque instituto divino, proclive fuit, ut etiam a Tributorum præstatione, quæ subjectionis illius signum esset, liberi crederentur eodem jure. Prædia porro Clericorum; ac possessiones eorum, tanquam *accessoria personæ* tum spectabantur, igitur & has tributis minime obnoxias esse, velut suapte consequi videbatur secundum Vulgarem regulam: *accessorium sequitur principale*.

CXVI.

CXVI.

Ita quidem olim philosophabantur, sed hodie Philosophiâ, quæ majoris gratitudinis fit, utimur, & quantulumcunque immunitatis realis superest, illud ex beneficio Principum habere nos, grati recognoscimus.

De Clero Regulari.

CXVII.

Inter Hierarchiæ Ecclesiasticæ gradus, quos suo Ecclesia arbitrato adjecit, dignitas quorundam *Superiorum Regularium*, veluti *Abbatum Ministrorum Generalium* &c. numeratur, quippe quibus præter potestatem paternam etiam pars *potestatis Ecclesiasticæ* in præsens competat.

CXVIII.

Qui vitæ monasticæ institutum, quod sæculo Ecclesiæ quarto invaluit, sequebantur, etsi olim clericorum numero non censerentur, Abbatum tamen, qui eis præerant, non vilis in Ecclesia auctoritas semper fuit. Et sicut postea cœnobitæ ad statum Clericalem universim evecti sunt: ita Abbates à medio sæculo undecimo ornamentis pontificalibus ornati, præcipua quadam *dignitate Ecclesiastica* post Episcopos hodiedum refulgent.

CXIX.

Quare ad Concilia generalia vocantur, in iisque jure Suffragii potiuntur. Cœnobitis suis minores conferre ordines possunt, nec non benedicere vasa sacra &c. &c.

CXX.

Exemptiones Monasteriorum à potestate & jurisdictione Episcopi Dicecesani, quæ ante Sæculum undecimum vix occurrunt, auctæ permultum sunt,
post-

postquam sæculo decimo tertio novi invalere regularium ordines, ex modo vitæ quærendæ dicti *mendicantes*, quorum quum nimium cresceret numerus, admissio, & adprobatio novi ordinis religiosi pontifici eodem sæculo est reservata; ad quem proinde etiam jus tollendi ordines regulares pertinere existimatum est.

CXXI.

De exemptionibus autem Regularium cum sæpe querelæ ortæ, sæpe etiam modus iis est positus, tum novissime in Concilio Tridentino, ut via quadam media res complanaretur, concessum Episcopis, ut saltem qua *Sedis Apostolicæ delegati* Jurisdictionem in exemptos exercere certis casibus valeant. *Trident. Sess. 6. de reform. c. 3. Sess. 25. c. 14. Sess. 7. c. 15. Sess. 22. c. 8. & 9.*

CXXII.

Qua ipsa tamen Tridentini sanctione quoniam non tam nova quædam concessa, quam verus potius & avita Episcopis restituta est auctoritas (solum enim obstaculum remotum fuit, quod potestati eorum posuerat exemptio) profecto delegatam illam a Synodo Tridentina Jurisdictionem æquivalere jurisdictioni *ordinariæ* & adeo *latioris esse interpretationis* censendum est.

De modo perveniendi ad Dignitates Ecclesiasticas.

CXXIII.

In Ecclesiâ suâ usque in finem mundi duraturâ, etsi divinus ejus institutor Christus semper quoque voluerit esse aliquos, qui sacro, quod in illa instituerat, præessent imperio: quo tamen illi modo ad id muneris seligendi essent, & vocandi, nusquam constituit.

CXXIV.

CXXIV.

Sed neque ab Apostolis ulla hanc in rem lex edita, & quod hoc in negotio subin egerunt ipsi, non est uniusmodi.

CXXV.

Ab eorum morte, Episcopi fere ubivis à Vicinis Provinciæ Episcopis eligebantur, Clero simul, populoque in Suffragii partem vocato.

CXXVI.

Quoniam vero populus non raro turbas concitabat, paulatim is ab electione removeri cœpit, admissis tantum optimatibus, & honoratioribus.

CXXVII.

Quæ res fecit postea, ut & regibus plurimum tribueretur in electionibus, quippe qui præ optimatibus multo plus valerent ad commoda Ecclesiarum promovenda, ad Electionum compescenda diffidia, ac prætensiones malevolorum reprimendas.

CXXVIII.

Peraçtæ electioni postea sub stirpis Carolinæ & Saxonie regibus, cum Episcopi germaniæ *regalia* non pauca possiderent, addita investitura est per *annulum & Baculum*; ob quam dein ortum sub Gregorio VII PP. Diffidium pontifices inter & Imperatores, quod annis propemodum quinquaginta Ecclesiam æque ac imperium vehementer afflixit, *transactione Calixtina* demum extinctum. Utque reddita Ecclesiæ Imperioque pax esset Firmior, etiam jure *Regaliæ & Spoli* se se abdicaverunt Imperatores.

CXXIX.

Novam Electiones Episcoporum faciem accipere Sæculo XIII. quum *Capitula Cathedralia* electio-

electiones has sibi solis attribuerent, quod jus moribus initio quæsitum, postea & pontificum & Imperatorum constitutionibus est confirmatum, imminutum tamen rursus per Pontifices maxime Avenione residentes, qui reservationes Episcopatum permultum auxerunt.

CXXX.

At restitutum illis rursus quartum ad Germaniam per *Concordata germaniæ* est. A. 1448. quibus *Libera & Canonica* Archiepiscoporum, Episcoporum, & Abbatum electio Capitulis Metropolitans, Cathedralibus & Monasticis confirmata fuit, reservato solum Pontifici Jure *confirmandi electos in Ecclesiis Metropolitanis & Cathedralibus etiam Apostolicæ sedis immediate non subiectis*, & in Monasteriis Apostolicæ sedis immediate subiectis. Concord. germ. §. 3. qua electionum libertate perfruitur germania etiamnum.

CXXXI.

Facienda autem hæc electio est secundum formam in *Cap. XLII. de Elect. & Electi potest.* præscriptam.

CXXXII.

Alter post electionem modus perveniendi ad Dignitates ecclesiasticas *postulatio* audit, quæ est *electio personæ defectu Canonico laborantis annexam habens implorationem superioris, de eadem personæ per dispensationem ad prælaturam admittenda.*

CXXXIII.

Quare cum postulatio re ipsa electio sit, diversa ab illa duntaxat in eo, quod annexam habeat implorationem superioris de concedenda dispensatione, relinquitur, ut forma electioni præscripta servanda itidem in Postulatione sit, & adeo
pro

pro *postulato* habendus sit ille, in quem *major* Capituli pars consenserit, nisi fors pars Capituli *postulet*, pars *eligat*, quo casu postulatus duplo majorem numerum Suffragiorum habere debet, quam electus. Secus prævalet electio, dummodo suffragia pro electo *unam tertiam* personæ postulatae superent.

CXXXIV.

Unde porro admissio postulationis ab eo pendenda est, qui jus confirmandi habet & dispensandi in impedimentis Canonicis. Hinc quoniam jus confirmandi Episcopos, & Abbates *immediatos* Pontifici reservatum, etiam jus admit- tendi eorundem postulationes ad Rom. Pontifi- cem attinet.

CXXXV.

Tertius ad dignitates Ecclesiasticas pervenien- di modus, qui in ceteris fere omnibus extra Germaniam provinciis *electioni* surrogatus est, *nominatio* appellatur, qua Reges & principes Christiani suis in regnis & provinciis personam designant, cui dignitas ecclesiastica, Archiepisco- patus, Episcopatus, aliave prælatura a superiore Ecclesiastico conferatur.

CXXXVI.

Nominatio hæc, quum surrogata sit electioni, tantundem quoque juris, ac electio tribuit, est- que idcirco dignitas *personæ nominatæ* necessario conferenda, nec potest confirmatio ei denegari, si nominationem canonicam esse appareat.

CXXXVII.

Accidit interdum, ut vacanti Ecclesiæ novus Episcopus per *translationem* detur, quæ fit, dum

(c)

quis

quis demissa dignitate Ecclesiastica, quam tenebar, ad aliam auctoritate superioris promovetur.

CXXXVIII.

Translationibus Episcoporum etsi vetus Ecclesia magnopere semper intercessit, maxime postquam Sæculo IV. Arianis Episcopis pessimo exemplo præeuntibus, ex avaritiâ & ambitione, nec jam infrequenter translationes quærebantur, admisit tamen interdum aliquas, si nempe auctoritate superioris fierent, essentque ejus generis, ut redundatura ex iis utilitas vulnus, quod tum disciplinæ Ecclesiasticæ infligitur, compensatura crederetur.

CXXXIX.

Hodie Jus transferendi Episcopos Romano est Pontifici reservatum, ususque translationum non infrequens in Italia obtinet.

P A R S III.

De Nexu Ecclesiæ cum Republica & Juribus Principum Circa Sacra.

CXL.

Insignis & permagna est religionis christianæ ad felicitatem reipublicæ præstantia.

CXLI.

Augetur mirificè hæc præstantia per Sacerdotii & Imperii concordiam.

CXLII.

Quorum, sicut quodque suo in genere est summum, & alterum ab altero independens: ita limites eorundem determinantur ex diversitate finium,

um,

um, quorum gratiâ Sacerdotium & Imperium institutum est. 2. Ex diversitate mediorum, quæ eis ad consequendos fines suos data sunt & 3. ex diversitate objecti, circa quod Imperium & Sacerdotium occupantur.

CXLIII.

Ex determinatione horum Limitum consequitur porro, potestati civili *jus in sacra*, quod in *determinatione sacrorum* situm est, haud quaquam competere; Competere tamen jus aliquod *circa sacra*, quod jus ex ipso imperio civili profluit.

CXLIV.

Consistitque jus istud in *jure Regio supremæ Inspectionis* in ea, quæ in territorio Reipublicæ aguntur, ne quid detrimenti inde perferat Respublica: nec non in *Jure munereque Patrocinii ac Tutitionis* rerum fidei, disciplinæque Ecclesiæ.

CXLV.

Quare vi juris Patrocinii ac Tutitionis competit Principi jus 1. Convocandi certis casibus Concilia. 2. Coercendi veræ Religionis impugnatores. 3. Prohibendi libros noxios. 4. Monendi de canonum observantia. 5. Prohibendi, ne prælati Ecclesiæ bona Ecclesiastica alienent.

CXLVI.

Ex jure Regio autem supremæ Inspectionis competit principi 1. Jus *placeti regii*, ut vocant, circa Bullas ecclesiasticas. 2. Jus dandi *exclusivam*, quam ajunt, in electionibus prælatorum. 3. Condendi *Legem Amortizationis*. 4. Recipiendi recursum, & *appellationem ab abusu*. 5. Jus permittendi civibus à vera religione alienis liberum sacrorum Exercitium in casu inevitabilis necessitatis, præcipue avertendi majoris damni Religionis.

CXLVII.

In Germania exortis Sæculo sexto decimo funestissimis illis Religionis dissidiis, principes protestantici paulo ampliora jura circa Sacra sibi sumere; nimirum sumere sibi jus veterem religionem possessione dejiciendi, substituendique novam ac determinandi adnexa religionis, quorum jurium complexus *jus reformandi* vulgo audit.

CXLVIII.

Jus hoc reformandi à principibus protestanticis jam occupatum in pace Westphalicâ, tandem Imperatori, statibusque Imperii immediatis Ecclesiasticis non minus, quam sæcularibus, cum *jure territorii & superioritatis ex communi per Imperium totum hætenus usitata praxi*, comprehensa etiam nobilitate immediata, firmandum fuit.

CXLIX.

Adjecta tamen exceptio est, vi cujus omnes & singuli, qui *sive publicum sive privatum Catholicæ vel Augustanæ confessionis Exercitium anno 1624. quacunque anni parte habuerunt, illud etiam deinceps retineant cum adnexis, quatenus illa dicto anno exercuerunt, aut exercita esse probare possunt. Quare jus reformandi instar regulæ se habet respectu statuum; subditisque contra illud excipientibus onus probandæ exceptionis incumbit.*

CL.

Quapropter & Dominis territorialibus jus *simultanei innoxii* competit, seu jus introducendi coexercitium Religionis, quæ in *anno regulativo* haud viguit, modo subditi in Religionis exercitio *anno normali* habito non impediuntur.

CLI.

Qui vero possessione ejusmodi in anno normalis non fruebantur, his si diversam à Domino territoriali religionem profiteri velint, nonnisi flebile beneficium emigrationis concessum, quo si uti velint, detineri a Domino territorii nequeant, esto etiam homines proprii sint, modo æquum manumissionis pretium solvant.

CLII.

Possunt tamen hi etiam invitati à Domino territorii cogi ad emigrandum. Unde beneficio emigrationis subditis diversæ Religionis concessio, nequaquam sublatum esse jus *transplantandi* eosdem subditos, ex æquali relatione utriusque medi ad finem, facile intelligitur.

CLIII.

Sive autem sponte velint, sive emigrare cogantur, semper eis integrum est *bona vel alienare, vel retinere, ac per ministros administrare, libere etiam, si opus, accedere, recedere, nec deneganda emigrantibus nativitatis sunt, honestæque vitæ testimonia, nec inusitatis reversalibus, vel decimationibus sunt gravandi Art. V. §. 36. & 37.*

CLIV.

Denique Ecclesia *protestantium* una cum illa *reformatorum* ita in Germania jure Civitatis donata est, ut jura illius cum juribus Ecclesiæ Catholicæ in Imperio Romano Germanico sint æqualia, ita, ut, *quod uni justum est, alteri quoque justum sit* P. W. Art. V. §. I. Art. VII. §. I.

CLV.

At nihil hæc, quæ de Jure reformandi statuta sunt,

sunt, ad Regia & Provincias domus Austriacæ attinent, quorum intuitu regia Majestas Sueciæ & Augustanæ confessionis ordines sibi nihil aliud reser-
varunt, quam facultatem apud suam Cæsaream Ma-
jestatem, pace tamen semper permanente & exclu-
sa omni hostilitate, ulterius respective interveniendi
& demisse intercedendi Art. V. §. 41.

JUS ECCLESIASTICUM PRIVATUM.

P A R S I.

De Personis & beneficiis Ecclesiasticis.

I.

Exposita in *Jure publico Ecclesiastico* natura Im-
perii sacri, quod Christus clericis seu personis
Ecclesiasticis concessit, agendum hic de persona-
rum harum ceteris qualitatibus.

II.

Clerici, quemadmodum Deo ejusque ministe-
rio singulariter consecrati sunt: ita id ipsum eti-
am vita sua ostendant oportet. Quare non mo-
do vitæ sanctitatem internam, sed etiam morum
probitatem decoremque externum, qui statui eo-
rum consentaneus fit, consecrari debent.

III.

Quo inter cetera etiam vestitus & tonsura
clericalis - - vita cœlebs - - abstinentia ab armis - -
à mercatura - - à venatione - - à genere vitæ for-
dido - - à negotiis sæcularibus pertinent &c.

Ius Ecclesiasticum privatum.

IV.

Oportet Clericos quoque immunes esse ab iis, seu vitiis, seu defectibus, quorum aliquo, qui notati sunt, *irregulares* audiunt.

V.

Irregularitatum genera multa sunt ab Ecclesiâ statuta, quorum tamen aliquæ nimis extensæ subin fuere a Decretalium commentatoribus, veluti irregularitas ex *Defectu Lenitatis* quam vocant.

VI.

Ad vitæ probitatem, ceterasque qualitates in Clero obtinendas, dici non potest, quantum educatio Clericorum in *Seminariis* seu *Domibus sacerdotalibus* conferat, quas proin singulis in Dicecesibus erigi synodus Tridentina quam saluberri-
me iussit. *Sess. 23. Cap. 18. de Reform.*

VII.

In primitiva Ecclesia ex communi penu, & massa oblatorum & possessionum pauperiores al-
bantur clerici & fideles.

VIII.

Sæculo V. proventuum omnium *quatuor par-
tes* fiebant, quarum una Episcopo & familiæ ejus propter Hospitalitatem exercendam, altera Clero, tertia *pauperibus*, quarta *Ecclesiis reparandis cessit*. Ruralibus tamen Presbyteris interdum fundi, fundorumque proventus specie usus-fructus dati, ac quanquam initio fundi isti à morte horum usu-fructuariorum ad Ecclesiam redirent, essetque in Episcopi arbitrio, an hos, an alios redditus suc-
cessori dare vellet: postea tamen, sive quod Episcopi

copi interdum Laicis, jure usufructuario eos fundos concederent, sive quod clericis odiosum videretur, & molestum, novis precibus Episcopos pro redditibus adire, invaluit pedetentim, ut Parochi hi rurales jus perpetuum habere crederentur percipiendi proventus, intra fines suarum Parochiarum provenientes.

IX.

Et inde *Beneficiorum perpetuitas* orta, quæ hodie obtinet, dum beneficium Ecclesiasticum ex hodierna disciplina *jus est perpetuum* percipiendi fructus ex Ecclesiæ bonis ob sacrum ministerium auctoritate Ecclesiasticâ adnexum.

X.

Multa hodie beneficiorum genera sunt, alia *curata & simplicia*, *secularia & regularia* alia; alia *Compatibilia*, & *incompatibilia*, alia, quibus *dignitas* aut *personatus* adnexus &c. alia denique *Electiva & Collativa*.

De Erectione & Collatione Beneficiorum.

XI.

Erectio & collatio beneficiorum Episcopatu minorum, quemadmodum jure proprio & quasi congenito ad Episcopos Dicecesanos pertinet, ita decem primis Ecclesiæ sæculis; quibus collatio beneficiorum a sacra ordinatione sejuncta non erat, & ipsorum Ordinum collatio vice collationis beneficiorum fuit, omnis quoque beneficiorum collatio apud solum Episcopum remansit.

XII.

Et quanquam hujus in conferendis beneficiis Libertas hinc inde parumper imminuta esset,
dum

dum Sæculo octavo & nono invalescente *jure Patronatus* Episcopi beneficia conferre interdum deberent iis, quos Patroni præsentaverant : at jus ipsum conferendi turbatum demum per *gratias expectativas* ac *reservationes Pontificias* plurimum fuit, quæ exeunte sæculo duodecimo pedetentim inductæ, postea ita auctæ sunt, ut omnium pene nationum Episcopi ac Principes gravissimas querelas moverent, ac iisdem jure intercederent.

XIII.

Quarum priores Tridentina synodus Sess. 24. C. 19. de Reform. sustulit : his vero per *Concordata germaniæ* modus est positus.

XIV.

Jus Patronatus viget etiamnum, contineturque 1. Jure præsentandi Clericum ad beneficium vacans. 2. Percipiendi alimenta in necessitate. 3. Capiendi locum honoratiorem in Ecclesia & solemniis Ecclesiasticis. 4. Obligatione defendendi Ecclesiam, & ad ejus reparationem concurrendi.

XV.

Jus patronatus, utcunque inter res Spirituali annexas *jure Decretalium* referatur, id tamen haud officit, quo minus Christiani omnes, ne feminis quidem exceptis, juris hujus capaces sint, acquirique illud possit aut modo *originario* & quidem 1. *ordinaria* fundatione, dotatione, extructione. 2. *Extraordinaria* præscriptione, privilegio. . . aut *modis derivativis*, successione, donatione, seu etiam una cum castri vel prædii, cui cohæret, permutatione, & venditione.

XVI.

Quapropter, etsi in causis juris patronatus Controversis jure Decretalium iudex competens sit Ecclesiasticus, eæ tamen in Austria *ad Regimen excelsum*, in Bohemiâ *ad Curiam regiam provincialem majorem* pertinent.

XVII.

Quis autem cunque beneficia conferat, semper is eam fervare debet regulam, *ut homines det beneficiis, non beneficia hominibus*, id est, ut ea non nisi dignioribus, & qui Ecclesiæ magis proficui futuri sint, impertiatur.

XVIII.

Ad quam Regulam proin Consentanea intelligenda consuetudo, quæ alicubi inoluit recipiendi Canonicos nobiles tantum 2 dandi *expectativas & canonicatus in herbis*.

XIX.

Beneficio obtento variæ tum *obligationes*, tum *jura in beneficiato* oriuntur. Ac primum quidem jure Divino obligatur is ad rite præstandum officium beneficio annexum. Id quod si præstare pro eo, ac oportet, non possit, nisi quoque in loco beneficii resideat, eodem jure ad residentiam in loco beneficii obstringitur, illamque non otiosam, sed diligentem cum officii expletione conjunctam.

XX.

Quæ obligatio potissimum ad beneficiatos curatos pertinet, nisi forte officiorum collisio exceptionem a residentiae necessitate quandoque postulet, id est, ut Tridentina synodus explicat,
nisi

nisi Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ vel Reipublicæ utilitas aliquos nonnunquam abesse postulent Sess. 23. C. 1. de Reform.

XXI.

Ac quanquam olim Residentia perpetua exigeretur, jure tamen novo permixtum ea in re aliquid; modo absentiae spatium singulis annis sive continuum, sive interruptum tres menses non excedat *in Episcopatibus, & beneficiis curatis.*

XXII.

Quoniam porro, qui in uno beneficii loco residet, nequit simul residere in alterius beneficii loco, relinquitur, ut, quæ lex residere loco beneficii præcipit, eadem & beneficiorum pluralitatem prohibeat.

XXIII.

Obtinenti plane beneficium etiam *jus in ipso beneficio* nascitur, vi cujus jure pollet exercendi 1. cuncta *jura beneficii* & spiritualia & temporalia. 2. Exigendi & percipiendi proventus *residentiæ* *veræ & fictæ* assignatos. 3. *Utendi fruendi* prædiis Ecclesiasticis in beneficium datis.

XXIV.

Quod tamen de proventibus ultra vitæ honestæ sustentationem superest, impendere is in usus pios obstringitur adeo, ut si in profanos usus erogat, ad refarciendum obligetur.

XXV.

Quare neque consuetudine effici potest, ut de redditibus superfluis ad causas profanas testari Clericis sit integrum; quanquam in foro externo id genus Testamentorum toleretur, ob odium Litium,

tium, & quod perarduum sit bona superflua beneficialia fecernere a *Patrimonio*, de quo libera illis disponendi testandique potestas est.

De Resignatione Beneficiorum.

XXVI.

Beneficiatus, quemadmodum ob *jus in beneficio* privari beneficio non potest, nisi in pœnam, & ob causas in Canonibus expressas : ita propter *obligationem*, quam contraxit, præstandi *officium* beneficio annexum, abdicare se Beneficio nequit, nisi & justa causa & adsit superioris annutus.

XXVII.

Resignationes autem has pure & sine adjecta conditione, omnium autem minime in *favorem tertii* fieri oportet, quales recentior primum ætas *contra Canones* a Sæculo XIV. introduxit.

De Innovatione Beneficiorum.

XXVIII.

Innovantur beneficia, dum status eorum primævus mutatur, quod fit *unione*, *divisione*, *diminutione* & *retentione* beneficii.

XXIX.

Ad Diminutionem beneficii *pensiones* pertinent, quæ sunt certa reddituum portio, ex redditibus collati beneficii alteri solvenda.

XXX.

Quod si pensiones hæ *Eleemosynarum* modo constituentur, id est, si portiones quædam proventuum in unius beneficio superflue, in alterius Clerici non habentis, unde vitam honestè toleret, sustentationem impendantur, nihil illæ
vitiū

vitii habent, cum ita ad succurrendum Clericorum indigentium *necessitati* quantæ quantæ comparatæ sint; at aliud à Sæculo XII Pensionum genus invaluit, quo non modica reddituum pars sine discrimine, num superflua esset, Ministris ecclesiæ eripi, nulla etiam moderatione in parum indigentes profundi poterat. Cui modum saltem posuit Tridentina synodus, quum ex toto tollere vix videretur concessum.

XXXI.

In Germania, sicut Beneficiorum omnium Dominium & collatio non creditur Pontifici competere, ita nec jus onerandi pensionibus beneficia. Ac quanquam beneficiis mense papali vacantibus pensiones imponere possit, haud illæ tamen ad successorem transeunt, si postea in Mense ordinarii collatoris vacaverint.

XXXII.

Etiam *Annatis*, quæ sunt pars reddituum primi anni Pontificii ex recens collato beneficio solvenda, is est per *Concordata germaniæ* modus positus, ut de *Ecclesiis Cathedralibus & Monasteriis* viro- rum solvantur quidem *moderatæ*: de ceteris beneficiis autem non aliter, nisi si valorem XXIV. Ducatorum excedant; unde dignitates & Canonicatus nullos hodie annatas solvunt, quod omnes ad valorem *duntaxat XXIV. Ducatorum* in Camera Apostolica taxati sint.

P A R S II.

De rebus Sacris & Ecclesiasticis.

XXXIII.

Ex Doctrina juris publici Ecclesiastici de Jure deter.

determinandi sacra & sacrorum Exercitium nullo negotio intelligitur, cuinam jus determinandi *Liturgiam, dies festos & rem Sacramentariam Baptismatis, Confirmationis, Eucharistiae, Pœnitentiae, Ordinis, Unctionis Infirmorum & Matrimonii*, determinandi item cultum Sanctorum, Jejunia &c. &c. competat.

XXXIV.

Hinc E. g. Ecclesia jure statuendi Impedimenta Matrimonii, ut *Sacramenti*: princeps jure statuendi impedimenta Matrimonii, ut *Contractus civilis* est, gaudet.

XXXV.

Jure Ecclesiastico Austriaco pro irritis censentur *minorennium* sponsalia sine Curatorum & Magistratus consensu celebrata *

XXXVI.

Matrimonium in infidelitate contractum per professionem Religionis Christianae alterutrius conjugum haud solvitur.

De Ecclesiis & Domibus Religiosis.

XXXVII.

Ad *res sacras* etiam Ecclesiae pertinent, id est, Aedes Sacrae, ad quas fideles sacrorum causa confluent. Possunt quidem in omni loco fundi preces, Missae tamen Sacrificium non nisi in loco Sacro, & in mensa consecrata offerendum.

XXXVIII.

Et quanquam Ecclesiae Parochiales Sæculo IV. antiquiores vix esse videantur, nec fideles primis Eccle-

* *Rescript. Cæsareo-Reg. de a, 1753. 12. April.*

Ecclesiæ sæculis templa habuerint eorum, quæ hodie habemus, similia : at certe sui erant, vel primis illis Christianis conventuum sacrorum Loci, exercitio Religionis speciatim destinati.

XXXIX.

Auctus postea ita numerus est Ecclesiarum, ut Justinianus Imp. Legem ferre coactus sit, ne quis Ecclesias posthac absque consensu Diœcesani Episcopi ædificet.

XL.

Vetitum quoque in Oratoriis privatis citra consensum Episcopi Missam celebrare, aut baptismum administrare.

XLI.

In Germania, in quantum jus concedendi Ecclesiarum erectionem ad *jus Reformandi* pertinet, normam specialem habet *ex lege publica pacis Westphaliæ*.

XLII.

Ecclesiæ reficiendæ & restaurandæ *jus & obligatio* penes Ecclesiam est. Quare reficienda illa est, 1. ex redditibus ipsius Ecclesiæ, atque adeo 2. ex ipsorum etiam *beneficiatorum* redditibus, si qui congruæ sustentationi supersunt. His deficientibus membra Ecclesiæ *Parochiani* primum, tum *Patroni* subsidia conferre debent.

XLIII.

Ædes Parochianæ, quomodo & a quibus reficiendæ sint, peculiari Rescripto Regio in Bohemia de anno 1770. determinatum.

De Cæmeteriis & sepulturis.

XLIV.

Jam inde ab Ecclesiæ exordio Majores nostri certis ritibus corpora Christianorum sepeliebant, ex quibus ritibus, auctis postea, *sepultura Ecclesiastica* manavit.

XLV

Quum autem apud Romanos sepultura in urbe jam inde a XII. Tab. tempore esset prohibita, morem hunc servarunt & Christiani diu, tum Romæ, tum alibi, donec Christiana religione invalescente, *Sedes*, sive sepultura *Apostolorum & Martyrum intra urbes* permitterentur, ædificatis ibidem basilicis Martyrum. Juxta quæ sepulcra, quoniam porro & ceteri fideles sepeliri desiderabant, evenit tandem; ut sepulturæ non quidem ipsæ Ecclesiæ, sed loca prope Ecclesias designata & concessa fuerint, eaque tam intra quam extra urbes ubicunque Ecclesiæ publicæ, sive parochiales essent extructæ. Atque inde illorum locorum origo, quæ hodie *Cæmeteria* dicimus, quæque hodie sunt *loca publica ad sepulturam unice auctoritate Sacra solenniter destinata.*

XLVI.

Quapropter nova Cæmeteria erigi nequeunt 1 sine consensu Episcopi; 2 & in terris Augustissimæ Domus Austriacæ sine consensu principis*) 3 jus habendi Cæmeterii jus Parochiale est, æque ac jus in eodem sepeliendi.

XLVII.

*) *Rescript. Cæs. Reg. dd. 14. Aug. 1772.*

XLVII.

A Sæculo X in ipsis Ecclesiis fideles quidam honoratiores sepulturæ dati, qua in re, quid hodie fieri oporteat, speciali Rescripto Regio de 14. Aug. 1772. determinatum.

XLVIII.

Oblationes etiam funerarias quales, quantasque tum Ecclesiæ tum ejus ministris dare oporteat, constitutum itidem regis Rescriptis de anno 1751. & 1769.

XLIX.

In pace Westphalica conventum quidem, *nequis intuitu Religionis a publicis Cæmeteriis, honoreve sepulturæ arceatur.* Art. 5. §. 35. At accipi istud non potest de locis, ubi publicum religionis Protestanticæ exercitium non toleratur, in quibus proinde locus est Legi ecclesiasticæ, *sepulturam ecclesiasticam* hæreticis neganti.

*De Juribus & Immunitatibus Locorum
Sacrorum & Religiosorum.*

L.

Ecclesiæ cultibus sacris destinatæ non possunt usibus profanis permitti. Quare nec in iis, nec in Cæmeteriis quidquam negotiationum exercendum, nec merces, aliæve res ibi deponendæ, nisi urgente summa necessitate in incendiis aut hostium incurfione.

LI.

Ob eandem causam sanctitas externa seu securitas publica specialis data Ecclesiis contra aliorum injurias, quæ, si inferantur in iis, graviori pænæ sunt obnoxia.

(d)

LII.

LII.

Sed inter immunitates Ecclesiis datas *jus asyli* celeberrimum est, quo securitas data confugientibus ad Ecclesias, ut extrahi inde nequeant, ut-
cunque scelera morte plectenda commiserint.

LIII.

Est itaque *jus asyli* species quædam juris *ad-
gratiandi*. Istud autem, quum pars sit juris, quod *vita* & *necis* dicimus, quodque solis summis imperantibus civilibus competit, fane ipsius etiam *jus asyli* concessio ad eosdem imperantes civiles pertinet, quorum imperium civile religio christiana haud quaquam imminuit. Et possunt profecto & tempora ostendi & tabulae, quando & in quibus *jus asyli* ab Imperantibus civilibus concessum Ecclesiis, ac quantum illud & quam vario modo auctum, modo iterum restrictum.

LIV.

Ut concederent autem, occasionem præbuere primum *intercessionem Episcoporum*. Cum hi enim optime nossent, plenam cordis conversionem non tam cito fieri solere, intercedebant illi apud Judices, ut faverent vitam longiorem reis, quo pœnitentiæ ecclesiasticæ subjicerentur.

Quod cum impetrassent sæpius, generatim tandem concessum, ut reis ad Ecclesiam confugientibus hoc ipso tutis esse liceret & securis.

LV.

Quoniam autem pœnitentia illa Ecclesiastica cui subjiciebantur, & diuturna tunc erat, & pergravis, periculum non erat, ut *asyli concessio*

fio fraudi esset reipublicæ, aut homines audaciores redderet in delinquendo.

LVI.

Jus hoc asyli, sane vetustissimum, extensum demum ad Cæmeteria est, ad Episcoporum habitationes, Monachorumque & Canonorum claustra.

LVII.

Sed quum jure *divino homicidæ* etiam ab altaribus abripi possent ad supplicium *) crimina atrocia excepta sunt. Jure Austriaco etiam obæ-rati, qui in fraudem creditorum fugam capiunt, asylo non gaudent.

De bonorum Ecclesiasticorum acquisitione.

LVIII.

Quoniam Personæ Ecclesiasticæ in numero civium manent, & Ecclesiæ, ac Corpora ecclesiastica communione jurium civilium fruuntur: Hinc sunt 1. Illa acquirendorum bonorum capacia. 2. Potestate autem civili in acquisitione æque ac alienatione eorundem bonorum sub-jecta.

LIX.

Et in acquisitione quidem bonorum legibus civilibus semper usa est Ecclesia præter eam, quæ *per ultimam voluntatem* fit; de qua, ut leges suas ederet, occasionem Justinianus præbuit, dum curam & executionem *piarum dispositionum* Episcopis imposuit.

(d) 2

LX.

(* *Exod. XXI. 1. - - 4.*

LX.

Inde ortæ leges illæ juris Canonici , quibus
 1. *in Testamentis & Legatis ad pias causas* nulla
 necessaria sit solennitas , modo de ultima vo-
 luntate constet sive *per duos testes* sive *per idone-
 um instrumentum defuncti*. Et quibus 2. Lega-
 ta pia debeantur ex Testamento etiam respectu
aliorum imperfecto. Quæ Leges etiam in foro
 & tribunalibus germaniæ jure civitatis donatæ
 sunt.

LXI.

Jure Austriaco tamen speciali nequunt Cle-
 rici conficere Testamenta *aliena* , & qui de
 clero regulari sunt , ne testium quidem nume-
 ro defungi in iis possunt *)

LXII.

Legata *pia* porro non subjacent detractiōni
Falcidiæ ; subjacent autem detractiōni *Trebel-
 lianicæ Fidei-Commisſa* pia universalia.

LXIII.

Qui vero ad testandum omnino inhabiles
 sunt , eos saltem ad *causas pias* testari posse,
 nec ex dispositione Juris, nec ex natura piarum
 causarum eruitur.

LXIV.

Quum porro Ecclesia semper acquireret, nun-
 quam alienaret , periculumque esset, ne omni-
 um immobilium, vel majoris partis Domina fieret,
 unde in rempublicam, cujus interest, ut multi
 fundi

*) Rescript. Reg. de a. 1771. 4. Sept. & 1772.
 25. Julii.

fundi sint in commercio , multum incommodi : in Principes vero ob *immunitatem Ecclesiasticam*, ingens detrimentum redundaret : cum in multis regnis , tum in terris hæreditariis Augustissimæ, domus Austriacæ, *Lex amortizationis* lata fuit, qua novæ immobilium acquisitiones communitatibus ecclesiasticis interdictæ sunt , nisi Rex speciatim acquirendi potestatem faciat ; quam haud facit , nisi *amortizationis* jus eidem sit præstitum , id est , solum certum pretium de prædio, quod devenit in manus mortuas.

LXV.

De acquisitione etiam mobilium per terras hæreditarias Austriacas peculiariter sancitum, ut claustra Regularium ab iis , qui per vota solennia se se illis mancipant , ultra summam 1500 fl. acquirere nihil possint *)

De bonorum Ecclesiasticorum administratione alienatione & præscriptione.

LXVI.

Ut bona Ecclesiarum magis in tuto essent, sancitum, ut quantum ad horum administrationem 1. Ecclesia jure *minoris Censeatur*. 2. Ut bonorum administratores inire quidem possint contractus ad bonorum *Conservationem* Legitimumque *usum* tendentes , at non eos , quibus *alienatio* inest, nisi adhibita *solennitate Ecclesiastica*.

LXVII.

Sed & consensus *principis* ad validam alienationem vel maxime requiritur , tanquam *Pro-*
(d) 3 *tektoris*

*) *Rescript, Reg. a. 1771. 26. Aug.*

*rectoris Ecclesiarum & supremi inspectoris in Republica *)*

LXVIII.

Quod si illegitime facta sit alienatio, datum Ecclesiæ est non tantum jus vindicandi alienata a quovis possessore una cum fructibus, sed & actio *personalis* eidem concessa adversus alienantem ejusque hæredes ad damni illati rarsarcitionem.

LXIX.

Contra *Ecclesiam & Corpora pia* quoad bona eorum immobilia non præscribitur, nisi lapsu temporis *longissimi* XL annorum.

LXX.

Jure autem Austriaco, quum bona ecclesiastica non rite alienata, sine mora Ecclesiæ una cum fructibus olim restituenda essent, non *obstante quacunque præscriptione*, Leopoldus Imperator postea saltem *centenariæ* præscriptionis rationem habere voluit **)

De Decimis.

LXXI.

Quum primis Ecclesiæ sæculis arbitrio Fidelium relictum esset, quid, quantumve Symbolæ conferre ad sustentationem ministerii Sacri quisque vellet, ineunte sæculo quarto patres hortari fide-

*) *Rescript. Reg. de a. 1545. Cod. Aust. Tom. I. p. 402. & Landordnung des Königreichs Böhmen f. 25.*

**) *Constitutione de anno 1704.*

fideles cæpere, ut exemplo Reipublicæ judaicæ decimas Divinarum rerum ministris persolverent.

Hortatibus leges dein additæ : ecclesiasticæ primum sæculo sexto : ac civiles etiam octavo sæculo à Carolo M. quin imo jure plane divino decimas deberi sequentibus sæculis putabatur.

LXXII.

Inde porro creditum : causas decimarum omnes ad forum pertinere Ecclesiasticum, remque hanc totam ex Legibus potestatis ecclesiasticæ, maxime Pontificis esse dirimendam. Unde tot Rescripta Pontificum in causis decimarum, collectioni *Decretalium Gregorii IX.* inserta.

LXXIII.

Hodie eliquati fatis juris est, *decimas* jure divino non deberi, etsi sustentatio congrua ministris Ecclesiæ debeatur, quum nihil æquius, quam, ut qui aliorum ministerio se dedit, ab iisdem etiam sustentetur.

LXXIV.

Penduntur tamen hodiedum decimæ in locis non paucis, ex consuetudine *pia principum voluntate* sustentata; quorum ea sanè est auctoritas, ut si Reipublicæ salus posceret *decimarum* usum omnino tollere, atque in ejus locum surrogare alium modum possent, quo congrua sustentatio suppeditaretur clericis.

LXXV.

Quare etiam causa decimarum ad Judicem civilem tam in Bohemia, quam in Austria pertinet.

P A R S III.

De Judiciis & pœnis Ecclesiasticis.

LXXVI.

Secernenda jurisdictio Ecclesiæ Essentialis ab adventitia.

LXXVII.

Illius natura & limites in jure publico Ecclesiastico expositi. Hæc a sæculo nono, quo jurisdictionis civilis & Ecclesiasticæ limites mirifice jam permixti, Ecclesiæ advenit.

LXXVIII.

Advenit autem potissimum 1. ratione peccati, qua causa, etsi civilis, si peccandi subesset periculum, ecclesiasticæ esse cognitionis contendebatur; unde & denunciatio Evangelica fluxit.
*2. Ex negligentia judicum Laicorum, quæ sup-
 plenda videbatur per Judicem ecclesiasticum.*
3. Ex jurejurando negotiis adjecto.

LXXIX.

*Hinc cum forum sit locus exercendæ Jurisdictionis, quousque forum Ecclesiasticum se se jure suo primigenio, & quousque jure adventitio ex-
 porrigat, facile intelligitur.*

LXXX.

*Fori autem Ecclesiastici privilegium largitate principum Clericis concessum; quum olim ad omnes Clericos, qui Tonsuram haberent, extenderetur, restrictum illud denum sanctione synodi Tridentinæ ita est, ut fori privilegio non gaudeant Clerici prima Tonsura initiati, aut
 etiam*

etiam in minoribus ordinibus constituti, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesiae ex mandato Episcopi inserviant, vel in Seminario clericorum aut in aliqua Schola vel universitate de Licentia Episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendos versentur Trid. Sess. XXIII. c. 6. de reform.

LXXXI.

Præterea neque hoc fori privilegio fruuntur Clerici, nisi 1. rei vice fungantur. 2. In actionibus personalibus, non item realibus.

LXXXII.

Forma judiciorum Ecclesiasticorum a Sæculo XII permultum immutata est, cum enim primis sæculis judicia ecclesiastica essent instar arbitrorum, exulabant in illis formulæ tribunalium sæcularium. Sed Sæculo XII formularum ambages, velut agmine facto, totaque tritura forensis in Tribunalia ecclesiastica est introducta, occasionem præbente studio legum Civilium, quod tum magnopere deperibant Clerici.

LXXXIII.

Inde 1 varia in tribunalibus ecclesiasticis processus judicialis exorta genera. Processus ordinarius - - Summarius - - Criminalis - - Civilis - - primæ - - secundæ instantiæ - - juris communis - - juris particularis &c.

LXXXIV

Inde 2 in Jurisprudentia ecclesiastica Doctrina de Libelli oblatione, de Citationibus, de Contumacia actoris & rei, de modo & ordine plures

causas in iudicio pertractandi. De exceptionibus & replicationibus. De litis pendentia. De confessione. De probationibus. De testibus. De instrumentis. De iurejurando. De præsumtionibus. De sententia & re iudicata. De appellationibus, recusationibus & *relationibus* &c.

LXXXV.

Possunt lites etiam extra iudicium finire, amica nempe *Conventione litigantium*, seu *Transactione* aut per assumptos arbitros.

De pœnis Ecclesiasticis.

LXXXVI.

Quandoquidem non aliud *jus Cogendi Ecclesiæ* divinitus concessum est, nisi ut privatione *Sacrorum*, id est eorum bonorum, quæ Deus dispensari per Ecclesiam membris societatis Christianæ voluit, adigere fideles posset: etiam *jus puniendi* Ecclesiæ a Christo datum, non ultra *Sacrorum* privationem, atque adeo ultra *pœnas* spirituales se se exporrigit.

LXXXVII.

Illud olim Episcopi in Synodis, hodie per *Consistoria Diœcesana* exercent; causis Episcoporum criminalibus majoribus Pontifici reservatis. Trident. Sess. XXIV. c. 5. de reform.

LXXXVIII.

Juri huic puniendi, sicut omnia Ecclesiæ membra subjacent: ita cum per illud nihil imminuta sit potestas puniendi *Civilis principum*, manebant huic subjecti etiam Clerici. Sed favore & reve-

reverentia Religionis a foro Reipublicæ criminali Clericos exemptos voluere Principes causis Clericorum criminalibus discussioni Ecclesiasticæ relictis *)

LXXXIX.

Etiam fori hujus *Criminalis privilegiati forma* admodum simplex erat, quamdiu forum *internum* ab *externo* separatum non fuit, at ubi Sæculo XII. forum pœnitentiæ in praxi separari cœptum à judiciali, atque istud quidem primario alicui Presbytero, ceteris dominaturo, quem *vicarium Episcopi* seu *Officialem* vocarunt, illud vero inferioribus & vilioribus Presbyteris demandatum est: Simplex illa forma in formularum Ambages tricasque forenses mutata: processus denique civilis solennissimus in judicia criminalia ecclesiastica est introductus.

XC.

Isque triplex; *accusatorius*, *inquisitorius*, & *denuntiatorius*.

XCI.

Purgationes tamen *vulgares*, quæ vulgo per *ordalia* seu *judicia Dei* fieri dicebantur, nusquam probabantur pontificibus, qui in earum locum *purgationem Canonicam* seu *juramentum purgatorium* substituere.

XCII.

Ad hoc forum ecclesiasticum *adventitium* etsi olim etiam laicorum delicta frequentissima pertrahe-

*) *Constit. Crim. Theres Artz XIX. §. 20.*

traherentur, hodie foro ecclesiastico regulariter delinquentes laici non subsunt, præterquam eo in Casu, dum decisione alicujus quæstionis præjudicialis mere spiritualis opus, quo Casu reus ad judicium Ecclesiasticum sistendus, ac pro re nata in curiis laicis per Commissarios ecclesiasticos examinandus est. Decisa quæstione spirituali, processus Criminalis à judice laico privative peragendus est, atque idem etiam agendum, si qualitas criminis jam definita & notoria est. Const. Crim. The-
ref. Art. XIX.

XCIII.

Jus Cogendi porro & puniendi ecclesia inflictione Censurarum exercet.

XCIV.

Censuræ ergo in plurium vel pauciorum bonorum spiritualium privatione consistunt.

XCV.

Quarum maxima, & quæ omnibus his bonis privat, *excommunicatio major* audit. Cæteræ quibusdam tantum bonis privant & sunt *excommunicatio minor, interdictum, suspensio*.

XCVI.

Effectibus excommunicationis spiritualibus additi subin etiam civiles sunt: unde principum circa excommunicationem jura quædam orta.

XCVII.

Quibus usa augustissima Imperatrix Maria Theresia anno 1768. præcepit, ut causa percussionis Clerici, cui jure Canonico pœna ex-
com-

communicationis annexa est, à Commissariis ecclesiasticis & sæcularibus pari numero discutiatur, ante sententiæ tamen incurse excommunicationis executionem tam in hoc quam in aliis casibus, *Placetum* seu consensus regius exquiratur *

XCVIII.

Vulgatissima ac hodie frequentissima est excommunicatio, quam *latæ sententiæ* dicimus; cujus tamen per novem Ecclesiæ sæcula imo in ipso *gratiani decreto* vix ullum vestigium. Nempe Monitionum vicem, quæ alias præmittebantur, lex ipsa, cui excommunicatio *latæ sententiæ* inserta est, Subire creditur.

*) *Corp. juris Eccles. Bohem. p. 183. & 186.*

Libri Latini, qui reperiuntur
apud Thomam Odendall

Barthel Opera juris publici Ecclesiastici, ad
statum Germaniæ accommodata 4. Bamb.
1765. 1 Rthlr. 40 ft.

Becker *Clemens* Jus Ecclesiasticum universale an-
tiquum, per prima septem sæcula, ex actis
Concilii Chalcedonensis, & corpore canonum
in universa Ecclesia græca & latina tum re-
cepto editum 4. Monast-Westph. 1777. 26 ft.

Bergman *Mich. Adam* de Ducum Bojoariæ jure
regio, præsertim succedendi in nobilium Pa-
triæ feuda activa, gentilitia, extinctis mascu-
lis Dissertatio 4. 1778. 8 ft.

Corpus decisionum dogmaticarum Ecclesiæ ca-
tholicæ 8. Conf. 1777. 50 ft.

Hartleben *Franc. Josephi* Meditationes ad Pan-
dectas, quibus Cel. Augustini à Leyser Medi-
tationes variis in Capitibus refelluntur, con-
tra Impugnatores recentiores vindicantur, &
ita suppleantur, ut novum omnino opus re-
sulet vol. primi Pars prima 4. Francofurti
1778. 1 Rthlr. 30 ft.

- - - Thesaurus Dissertationum juridicarum se-
lectissimarum in Academia Moguntina habita-
rum vol. primi Pars prima 4. ibid. 1778.
1 Rthlr. 10 ft.

Lechner Alexander Syntagma Philologicum,
five Eruditionis, tam sacrae, quam profanae
notiones elementares & compendiariae 8.
Wetzlariae 1778. 20 ft.

Lorber Ignat. Christ. Institutiones juris feudales
tum Germanici tum Longobardici conveniente
Methodo adornatae 8. Norimb. 1 Rthlr. 20 ft.

Oberhauser Ord. S. Bened. Manuale selectorum
conciliorum & canonum, aliarumque rerum
memorabilium juxta hist. eccles. Abbatis de
Fleury 4. Salisb. 1776. 1 Rthlr. 10 ft.

- - - Specimen cultioris Jurisprudentiae canoni-
cae ad justas Ideas divini primatus in Roma-
na ecclesia evolvendas 8. Francof. 1777. 45 ft.

- - - Causa decisiva divisarum potestatum in le-
gibus Matrimonialibus impedimentorum diri-
mentium 8. ibid. 1777. 27 ft.

Oeconomia Matrimonii Baptizatorum in omni
lege considerata, quaestionibus Polemicis hi-
storicis, Scholasticis, & practicis illustrata 4.
Francof. 1777. 30 ft.

Richard Carol. Lud. Analysis conciliorum gene-
ralium & particularium, continens eorum ca-
nones super dogmata, Morali doctrina, ac
disciplina tam veteri, quam recentiori Erudi-
tissimis annotationibus illustratos IV Tomi 8.
Aug. Vind. 1778. 6 Rthlr.

Ruttinger *Laurentii* Dissertatio inauguralis de
 iudice competenti in Matrimonio litigioso sta-
 tuum Immediatorum protestantium 4. Heidelb.
 1777. 10 st.

Wurdtwein *Steph. Alex.* Subsidia diplomatica ad
 selecta Juris ecclesiastici germaniæ & historia-
 rum Capita elucidanda XII Tomi 8. Maj.
 Heidelbergæ 1777. 78. 12 Rthlr.

Schema reformati studii Vindobonensis

Colonia 1776

Jur.is. 180#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10740768-2

VD18 14586673-001